

Sara Buono, Merja Palkama

Verkostot etsivässä vanhustyössä

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Geronomi

Vanhustyön koulutusohjelma

Opinnäytetyö

2.4.2023

Tekijä	Sara Buono, Merja Palkama
Otsikko	Verkostot etsivässä vanhustyössä
Sivumäärä	32 sivua + 9 liitettä
Aika	2.4.2023
Tutkinto	Geronomi
Tutkinto-ohjelma	Vanhustyön koulutusohjelma
Ohjaajat	Lehtori Miia Pulkkinen Lehtori Anna Puustelli-Pitkänen Lehtori Satu Vahaluoto
<p>Tämän opinnäytetyön oli tarkoitus selvittää, minkälaisiin verkostoihin etsivän vanhustyön edistäjät osallistuvat ja miten he kokevat verkostoyhteistyön merkityksen omassa työssään. Aineiston keruu toteutettiin sähköisen, strukturoidun kyselylomakkeen avulla työelämäkumppani Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry:n hallinnoimassa Facebook-ryhmässä. Kysely oli suunnattu niin vapaaehtoisille kuin ammattilaisille, jotka osallistuvat etsivää vanhustyötä edistäviin verkostoihin. Aineisto analysoitiin kvantitatiivisin menetelmin.</p> <p>Etsivän vanhustyön tavoitteena on löytää ja auttaa syrjäytymisvaarassa ja avun tarpeessa olevia ikääntyneitä ihmisiä oikea-aikaisesti. Etsivää vanhustyötä ei ole säädelty laissa, ja sitä toteutetaan eri puolilla maata vaihtelevin menetelmin vailla valtakunnallista koordinaatiota ja lakisääteistä asemaa. Verkostotyö on aiemmissa selvityksissä todettu yhdeksi mielekkääksi toimintamuodoksi etsivässä vanhustyössä. Sen avulla on esimerkiksi haastavassa elämäntilanteessa olevien iäkkäiden tavoittaminen tehostunut. Kirjallisuudessa etsivän vanhustyön verkostoja on käsitelty melko vähän.</p> <p>Vähäisen vastausmäärän johdosta ei opinnäytetyön tuloksia voida yleistää, eikä tutkimuskysymyksiin vastata luotettavasti. Mielenkiintoisia näkökulmia kyselyyn vastanneet kuitenkin tuovat etsivän vanhustyön verkostoista esiin. Esimerkiksi verkostoihin osallistuvien kokemus vanhustyöstä sekä heidän edustamansa organisaatiot ovat tämän kyselyn perusteella erittäin heterogeeniset. Kyselyn perusteella verkostotyö koetaan merkitykselliseksi ja omaan työhön lisäarvoa tuovaksi. Vastaajien mukaan verkostoissa myös oppii toisilta, ja niistä saa tietoa muiden toiminnasta. Toisaalta vastaajat kokivat, että etsivän vanhustyön verkostoissa ei ole selkeitä toimintatapoja tai yhteisesti sovittuja tavoitteita, joista jälkimmäisen he kokevat olevan verkostotyön sujuvuuden kannalta tärkein tekijä.</p> <p>Panostamalla etsivään vanhustyön edistetään yksilön hyvinvointia sekä ehkäistään esimerkiksi päivystykseen hakeutumista ja akuuttia sairaalahoidon tarvetta. Samalla on mahdollista vähentää yhteiskunnan kustannuksia. Verkostotyön koetaan olevan yksi hyvä menetelmä edistää etsivää vanhustyötä, mutta tämän opinnäytetyö perusteella kannattaa alan terminologiaa yhtenäistää sekä toimijoiden verkostotyöskentelyä kehittää muun muassa määrittelemällä toiminnalle yhteiset tavoitteet ja selkeät toimintatavat.</p>	
Avainsanat	Etsivä vanhustyö, verkostot, verkostotyö, verkostoyhteistyö

Author	Sara Buono, Merja Palkama
Title	Networks in Elderly Outreach Work
Number of Pages	32 pages + 9 appendices
Date	2 April 2023
Degree	Bachelor of Social Services and Health Care
Degree Programme	Elderly Care
Instructors	Miia Pulkkinen, Senior Lecturer Anna Puustelli-Pitkänen, Senior Lecturer Satu Vahaluoto, Senior Lecturer
<p>The purpose of this thesis is to use quantitative research to analyze networking in elderly outreach work today. This thesis aims to answer the following questions: what kind of networks do the promoters of elderly care participate in and how do the promoters perceive the importance of network cooperation in their own work? The collection of data was carried out using a questionnaire in a Facebook group managed by VALLI ry, the Association of Elderly and Neighboring Services. The survey was aimed at both volunteers and professionals who participate in networking in elderly outreach work.</p> <p>The goal of elderly outreach work is to preventatively find and help those elderly people who are at risk of being marginalized or otherwise need support and help. There is no statutory provision of elderly outreach work, and it is implemented in different parts of the country with varying methods without national coordination. According to elderly outreach work literature, networking has been perceived as meaningful: it strengthens the impact of activities and makes, for example, reaching out to the elderly in challenging life situations more effective. Recent literature in the field has not discussed networking to an extensive degree.</p> <p>Due to the small sample, the results cannot be generalized, and research questions were not answered reliably in this thesis. However, the respondents' bring out interesting points of view about networking in elderly outreach work. For example, the respondents' own experience and background, as well as the parties represented by those participating in networking, are very heterogeneous based on this survey. Based on the experiences of those who participated in the networks of elderly outreach work, the networks were perceived as relevant for their own work. According to the respondents, in networks the participants learn from others and obtain information about others' activities. On the other hand, the respondents felt that there are no clear operating methods or jointly agreed goals in the networks of investigative elderly outreach work, the latter of which they feel is the most important factor in terms of the smoothness of networking.</p> <p>Investing in elderly outreach work promotes the quality of life and well-being of the individual and prevents the use of health services, emergency room visits and the need for acute hospital care. At the same time, it can decrease societal costs. The operators feel that networking is a good method to promote elderly outreach work but based on this thesis, we recommend unifying the terminology of the field and familiarizing the operators with the principles of networking.</p>	
Keywords	elderly outreach work, network, networking

1	Johdanto	1
2	Etsivä vanhustyö	2
3	Verkostot ja verkostotyö	5
4	Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset	8
5	Opinnäytetyön toteutus	9
5.1	Menetelmälliset ratkaisut	9
5.2	Kohderyhmä ja otos	10
5.3	Aineiston keruu	11
5.4	Kyselylomake	11
5.5	Aineiston analysointi	14
6	Tulokset	16
6.1	Verkostoihin osallistuvien toimenkuvia ja taustoja	16
6.2	Verkostojen lukumääriä ja yhteistyötahoja	18
6.3	Verkostotyöhön vaikuttavia tekijöitä	19
6.4	Käytännön kokemuksia verkostotyöstä	20
6.4.1	Verkostojen työnjaossa on toivomisen varaa	20
6.4.2	Verkostoista saa lisäarvoa omaan työhön	21
6.5	Selkeät tavoitteet yhteydessä muihin muuttujiin	22
6.6	Toiveet tulevaisuuden verkostotyölle	23
7	Johtopäätökset	24
8	Pohdinta	26
8.1	Eettisyys ja luotettavuus	28
8.2	Kehittämissuhteet	30
	Lähteet	32

Liitteet

Liite 1. Saatekirje Facebook ryhmään

Liite 2. Kyselylomake

Liite 3. Tiedote opinnäytetyöstä

Liite 4. Verkostotyöhön vaikuttavat tekijät- taulukot

Liite 5. Kokemukset verkostotyön käytännön toiminnasta- taulukot

Liite 6. Avoimet vastaukset verkostoyhteistyön tulevaisuudesta

Liite 7. Vastaajien työkokemus ja ajankäyttö etsivään vanhustyöhön ja verkostoihin

Liite 8. Vastaajien aseman etsivässä vanhustyössä

Liite 9. Vastaajien kokemat kolme tärkeintä tekijää hyvin toimivassa verkostotyössä

1 Johdanto

lääkille suunnatun palvelujärjestelmän pirstaleisuus sekä väestörakenteen muutos ennustavat tuen ja avun tarpeessa olevien iäkkäiden määrän kasvua tulevaisuudessa (Ruotsalainen 2022: 52; Mäkelä 2022: 11–12). Erityisesti niiden yli 75-vuotiaiden osuuden ennustetaan kasvavan, joilla muistisairaus tai toimintakyvyn heikkeneminen vaikeuttaa arjessa selviytymistä omin avuin (Ring & Hammar 2022). Apua tarvitsevien iäkkäiden tunnistaminen mahdollisimman varhain on tärkeää paitsi henkilön toimintakyvyn ja itsenäisen selviytymisen näkökulmasta, myös palvelujärjestelmän kuormittumisen ja kustannusten kasvun ehkäisemiseksi (Ring & Hammar 2022: 7).

Ympäri Suomea syrjäytymisuhan alla olevien iäkkäiden tavoittamiseen on etsitty ja etsitään yhä ratkaisua erilaisin etsivän työn menetelmin. Tarjolla on muun muassa iäkkäille kotiin lähetettäviä kortteja, puhelinsoittoja, kotikäyntejä, jalkautumista kaduille ja tapahtumiin, matalankynnyksen ja osallisuutta tukevien toimintojen organisointia, mainontaa, tiedotusta sekä vanhusneuvolatyyppejä ratkaisuja. (Räsänen 2022: 48–50; Heiskanen-Erhinmwingbovo 2021: 32–35; Kuikka 2015:24.) Etsivän vanhustyön monista menetelmistä yhteistyö eri tahojen kesken sekä erilaisten verkostojen merkitys nousevat tärkeimmiksi työkaluiksi useissa hankeraporteissa ja selvityksissä. Verkostojen merkitys nousee esiin muun muassa Espoon, Helsingin, Tampereen ja Vantaan kaupunkien sekä Tampereen seurakuntayhtymän Seniori Vamos -hankkeessa sekä Fingerroos säätiön hallinnoimassa Löytävä työ -hankkeessa, jossa muun muassa mainitaan, että etsivä työ onnistuu verkoston toimijoiden yhteisen työn avulla (Aalto ym. 2020; Halla & Orvasto & Rahunen & Nikula 2015).

Parhaimmillaan verkostojen avulla paitsi tavoitetaan tuen tarpeessa olevia iäkkäitä, myös autetaan ja löydetään ratkaisuja heidän tarpeisiinsa (Etsivän vanhustyön verkostokeskus 2019). Eksote-hyvinvointialueen MAA-hankkeessa työskennellyt Anna Behm on puolestaan todennut, että:

Verkosto on ollut avainasemassa siinä, että olemme löytäneet ne ikäihmiset, jotka tarvitsevat ohjausta ja neuvontaa. Sen lisäksi, että verkoston toimijat tuottavat ikäihmisille hyviä ja tarpeellisia palveluja, he ovat voineet ohjata vanhuksen yhteyteen hyvinvointivalmentajan kanssa (Räsänen 2022: 48).

Verkostojen sanotaan olevan yksi tärkeimmistä kehittämiskohteista sosiaali- ja terveysalalla tulevaisuudessa, koska niiden moniammatillisen yhteistyön merkitys on ymmärretty palvelujen laadun ja kustannustehokkuuden parantamisessa. Yhteistyön hyödyntäminen on kuitenkin havaittu käytännössä haasteelliseksi ja verkostoitumisen edistämässä on usein jääty puheen tasolle. Lisäksi verkostotyön määritelmä, sisältö ja eri käsitteiden suhteet ovat jääneet epäselviksi sosiaali- ja terveyspalvelujen alalla. (Järvensivu, Nykänen & Rajala 2010: 3.)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa etsivässä vanhustyössä esiintyviä verkostoja ja selvittää minkälaisia kokemuksia alan toimijoilla on verkostoyhteistyöstä. Tavoitteena on kuvata, mitä tekijöitä etsivää vanhustyötä edistävät toimijat kokevat verkostotyössä tärkeiksi ja minkälaisia käytännön kokemuksia heillä on etsivän vanhustyön verkostotyöskentelystä. Opinnäytetyössä haetaan vastauksia seuraaviin kysymyksiin: minkälaisiin verkostoihin etsivän vanhustyön edistäjät osallistuvat ja miten etsivän vanhustyön edistäjät kokevat verkostoyhteistyön merkityksen omassa työssään? Aineiston keruu toteutettiin sähköisen kyselylomakkeen avulla työelämäkumppaniksi valikoituneen Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry:n hallinnoimassa Facebook-ryhmässä ja aineisto analysoitiin kvantitatiivisin menetelmin.

Etsivän vanhustyön verkostot määritellään tässä opinnäytetyössä sellaisiksi työryhmiä, tiimeiksi tai yhteisöiksi, joissa erilaiset ihmiset ja eri organisaatioita edustavat henkilöt käsittelevät syrjäytymisuhan alla olevien ikääntyneiden hyvinvointia sekä osaltaan edistävät keinoja tavoittaa ja auttaa tuen tai avun tarpeessa olevia ikääntyneitä ihmisiä oikea-aikaisesti. Samalla kyselyn ulkopuolelle on rajattu kunnan sosiaali- ja terveyspalvelujen piiriin jo kuuluvien ikääntyneiden asioihin pureutuva ja hyvinvointia edistävä verkostotyö.

2 Etsivä vanhustyö

Etsivä vanhustyö pyrkii löytämään ja auttamaan tuen tai avun tarpeessa olevia ikääntyneitä ihmisiä oikea-aikaisesti. Järjestöt, kunnat ja seurakunnat järjestävät vapaaehtoisten ja ammattilaisten voimin matalan kynnyksen toimintaa, tukea ja palveluja, mutta tieto niistä ei läheskään aina tavoita avun ja tuen tarvitsijaa. (Tiittula 2020.) Panostamalla etsivään vanhustyöhön ehkäistään ikääntyneiden raskaisiin hoitoihin joutumista, vähennetään terveyspalvelujen käyttöä, syrjäytymistä ja yksinäisyyden vaikutuksia sekä näistä aiheutuvien kustannuksien kasvua (Valli ry 2015: 61–62). Etsivä vanhustyö

vähentää hoivaköyhyyttä, joka tarkoittaa sitä, että hoivan ja avun tarpeet ovat suurempia kuin saatavilla olevat palvelut ja tuki (Van Aerschot & Sihto 2022: 7). Lisäksi etsivä vanhustyö paikkaa kotiin tarjottavien palvelujen niukkuutta, toimii tulkkina ja välittäjänä palveluissa sekä puolustaa hoivan sosiaalista ulottuvuutta (Mäkelä 2022: 11).

Etsivä työ on syntynyt 1800-luvulla Yhdysvalloissa ja Britanniassa settlementiliikkeen ja kirkon hyväntekeväisyystoiminnassa, kun pelastusarmeijan työntekijät jalkautuivat kaupunkeihin ja slummeihin etsimään tuen ja avun tarpeessa olevia ihmisiä. Tyypillisiä kohteita etsivässä työssä olivat köyhät, sosiaalisesti eristetyt ja siirtolaiset. (Kaartinen-Koutaniemi 2012: 21; Korf ym. 1999: 18.) Yhdysvalloissa ja Läntisessä Euroopassa etsivää työtä alettiin tehdä nuorten parissa toisen maailmansodan aikaan. Tuolloin etsivän työn kohteena olivat sosiaalisesti poikkeavat nuoret. Huumeiden käyttö yleistyi 1960-luvun puolivälissä ja siitä lähtien etsivää työtä on tehty huumeiden käyttäjien joukossa. Britanniassa 1960-luvulla etsivää työtä kehittivät poliittiset päättäjät ja sosiaalityöntekijät, kun taas muualla Euroopassa kehittämisestä vastasivat vapaaehtoissektori ja voittoa tavoittelemattomat järjestöt. (Korf ym. 1999: 18–19.)

Suomessa ammatillista etsivää työtä on tehty nuorten parissa 1960-luvulta lähtien. Sen lähtökohdana oli eräänlainen protesti nuorten ja marginalisoitujen puolesta. Tammi-kuussa 2011 voimaan tullessa laissa nuorisolain muuttamisesta (693/2010) etsivä nuorisotyö määriteltiin tuen tarpeessa olevien nuorten etsimiseksi ja sopivan avun löytämiseksi heille. (Kaartinen-Koutaniemi 2012: 15–16.) Ikääntyneiden parissa etsivää työtä ei Suomessa ole säädetty laissa, mutta ikääntyneiden terveydenedistäminen on mainittu useassakin eri laeissa ja sen toteutumista ohjaa ja valvoo Sosiaali- ja terveysministeriö (Sosiaali- ja terveysministeriö 2023).

Hyvinvointialueuudistuksen myötä tulee terveydenedistämistyön koordinoitua varten nimetä jokaiseen kuntaan, ja hyvinvointialueelle vastuuhenkilöt sekä luoda pysyvät työryhmät sujuvan yhteistyön varmistamiseksi alueen muiden julkisten toimijoiden, yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa tässä työssä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2023; Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 1286/2022.) Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriön julkaiseman laatusuosituksen hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi vuosille 2020–2023 on tarkoitus tukea vanhuspalvelulain toimeenpanoa ja turvata mahdollisimman hyvä ja toimintakykyinen ikääntyminen koko ikääntyneelle väestölle sekä laaduk-

kaat ja vaikuttavat palvelut niitä tarvitseville iäkkäille henkilöille. Suosituksessa kannustetaan myös etsivän vanhustyön lisäämistä kunnissa, jotta toimintakyvyltään heikot ja muut riskiryhmiin kuuluvat löydetään (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020: 23). Myös kansallisen ikäohjelman tavoitteena on, että iäkkäiden toimintakykyisten elinvuosien määrä kasvaa ja riskiväestön tunnistamiseen sekä ennalta ehkäiseviin toimiin panostetaan (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020b).

Anna Mäkelä (2022) toteaa, että etsivän vanhustyön asema tai tehtävä eivät ole vielä vakiintuneet, vaan vanhuspalveluja ja etsivän vanhustyön tehtäviä määritellään hyvin monin tavoin. Samaan aikaan etsivän vanhustyön tarvetta lisää hajautunut ja vaikeasti hahmotettava palvelujärjestelmä (Mäkelä 2022: 11–12) sekä se, että kaikkia ikääntyneiden tarpeita ei palvelujärjestelmässä tunnisteta tai niihin ei pystytä tarttumaan rajoitujen palvelujen takia. Vanhuspalvelujärjestelmässä tunnistetaan tilanteita, joissa eri sektoreiden edustajat selvittävät tahoillaan ikääntyneen tilannetta, mutta asiat jäävät keskeneräisiksi tai lopputulos ei hyödytä ikääntynyttä toivotulla tavalla. Syitä näihin tilanteisiin voivat olla esimerkiksi tiukasti rajatut työroolit tai moniammatillisen yhteistyön puute. (Aalto ym. 2020:10.)

Useimmiten palvelujen tarpeenarvioinnissa huomioidaan vain fyysisen toimintakyvyn rajoitukset, jolloin psyykinen ja sosiaalinen hyvinvointi jäävät huomiotta, vaikka suurimmalla osalla etsivän vanhustyön asiakkaista elämänsä historiassa on vastoinkäymisiä ja pitkäkestoisia terveyteen, toimeentuloon tai sosiaalisiin suhteisiin liittyviä ongelmia. Nykyinen palvelujärjestelmä ei myöskään taivu ikääntyneiden monimutkaisiin tai vaikeasti hahmotettaviin tarpeisiin, vaikeisiin elämäntilanteisiin, akuutteihin kriiseihin tai arjen asioihin, jotka eivät varsinaisesti kuulu minkään olemassa olevan palvelun määrittelyyn. Avun tarve tunnistetaan, mutta julkiselta sektorilta ei löydy tahoja, joka voisi tarpeeseen vastata. (Van Aerschot 2022.)

Toimintakyvyn heikkenemistä ennalta ehkäiseviä ja sitä edistäviä palveluja, kuten etsivää vanhustyötä ovat kehittäneet niin järjestöt kuin kunnat. Kuntien johdolla tehtävää etsivää työtä on Sosiaali- ja terveysministeriön mukaan tarpeen lisätä (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020a: 21–23), koska etsivä vanhustyö on työtä, joka tukee palvelujärjestelmää ja sitä tehdään kunnan ja muiden auttajien rajapinnoilla (Tiittula 2020). Kunnan roolin vahvistuessa etsivä vanhustyö ja sen kehittäminen paikallistasolla ei myöskään nojaisi niin voimakkaasti esimerkiksi järjestöjen ja säätiöiden hankeavustusten varaan.

Etsivä työ onnistuu parhaiten verkoston toimijoiden yhteisen tekemisen avulla. Kun ikääntyneen tilanteeseen etsitään ratkaisuja häntä ei tulisi pelkästään ohjata toimijalta toiselle, vaan hänen kanssaan tulisi yhdessä pohtia ja kokeilla, kuinka tilanne tulisi ratkoa. Parhaimmillaan ikääntynyt tuo verkostoon kokemustietoa ja hän osallistuu ja vaikuttaa näin koko palvelujärjestelmän kehittämiseen mahdollistaen myös muille iäkkäille osuvampia palveluja ja tukimuotoja. Toimijuuden ja osallisuuden tukeminen vahvistaa ihmisarvoisen elämän toteutumista. Lisäksi eri toimijoiden välinen tiivis yhteistyö edistää ikääntyneiden inhimillistä ja arvostavaa kohtaamista. (Aalto ym. 2020: 3.) Myös Sosiaali- ja terveysministeriö on todennut paikallisen etsivän vanhustyön olevan hyvä esimerkki verkostotyöstä, joka onnistuakseen tarvitsee vahvat yhteistyörakenteet ja koordinaation (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020a: 28).

3 Verkostot ja verkostotyö

Verkostokäsitteen synty liitetään yhteiskuntatieteissä John Barnesin 1950-luvun tutkimuksiin. Terapian ja sosiaalityön piirissä termi alkoi vakiintua 1970-luvulla ja Suomessa verkostotyötä on tehty jo 1980-luvulta lähtien. (Seikkula & Arnkil 2009: 11–12.) Tänä päivänä verkostoja luodaan muun muassa kehittämis- ja vaikuttamistyöhön, uuden oppimista, taitojen vahvistamista, tiedon hankintaa ja asiakkaiden tarpeisiin vastaamista varten niin lyhytaikaista kuin pitkäjänteistä yhteistyötä varten (Järvensivu 2019: 45, 107; Kittilä 2018; Hakanen & Heinonen & Sipilä 2007, 25, 69, 77–78; Stähle & Laento 2000, 54).

Järvensivu, Nykänen ja Rajala (2010) toteavat sekä vapaasti kehittyvien että tietoisesti organisoituvien verkostojen järjestäytymisen olevan yleensä nelivaiheinen prosessi, joka käynnistyy verkostoitumisen tarpeen tunnistamisesta. Tätä seuraa potentiaalisten osallistujien kartoittaminen sekä verkoston koolle kutsuminen, jonka jälkeen on aika sopia verkoston yhteisestä tavoitteesta, toimintatavoitteista ja työnjaosta sekä tutustua verkoston muihin jäseniin. Kolmas vaihe muodostuu systemaattisesta tekemisestä tavoitteen saavuttamiseksi, toiminnan ja työn tulosten seurannasta sekä arvioinnista. Huomionarvoista on se, että työtä voi ja tulisi tehdä niin verkostotapaamisten yhteydessä kuin niiden ulkopuolella. Prosessin viimeisessä vaiheessa verkosto levittää ja jatkauttaa verkostotyön tulosta ja toimintamalleja verkoston ulkopuolelle. Verkoston kehityksessä sen työskentely ja toiminta tehostuvat. Tieto myös liikkuu avoimemmin, jolloin päällekkäisen työn tekeminen vähenee ja verkoston jäsenet saavat lisää virtaa sekä

omaan työhönsä että verkoston yhteisten haasteiden kohtaamiseen. (Järvensivu, Nykänen & Rajala 2010, 3–4, 11, 18–19, 42, 52, 56, 61.) Seikkula ja Arnkil (2009) kuitenkin muistuttavat, että vaikka verkosto olisi ollut olemassa useita vuosia, ei yhteistyö niissä aina sujuu suotuisalla tavalla (Seikkula & Arnkil 2009, 11–12).

Verkostotyön kuvataan olevan luottamukseen ja vastavuoroisuuteen perustuvaa yhteistyötä, jota tapahtuu vapaiden toimijoiden välillä ja vapaaehtoisuuteen perustuen (Järvensivu 2019: 37; Valtioneuvoston kanslia 2019: 14). Järvensivu (2019) muistaa, että verkostoon voi osallistua niin yksilöitä kuin ryhmien ja organisaatioiden edustajia, joiden autonominen toiminta on suhteellista. Siten kukaan ei ole täysin riippumaton, vaan toimijoiden keskinäisten suhteiden toimivuus, rakenne ja resurssikytkökset vaikuttavat verkoston toimintaan ja yhteistyöhön. Lisäksi verkostojen toimintaan vaikuttavat monet instituutiot joko yhteistyön mahdollistajina tai sen estäjinä. Tällaisia ovat muun muassa erilaiset lait, hallintojärjestelmät, arvot ja toimintakulttuurit. (Järvensivu 2019: 13, 29, 37.)

Kun verkoston jäsenet ovat tietoisia toistensa taustoista, osaamisesta, tavoitteista ja tahtotiloista, kykenevät he hyödyntämään erilaisuutta ja toistensa osaamista parhaalla mahdollisella tavalla sekä rakentamaan luottamuksellisen suhteen. (Valtioneuvoston kanslia 2019: 21.) Luottamuksellisuus ja joustavuus ovat verkostotyöhön voimavaroja tilanteissa, joissa asiakastarpeet ovat monimutkaisia ja muuttuvat nopeasti sekä silloin, kun asiakashaasteisiin ei ole löydy selkeitä ratkaisuja (Järvensivu & Nykänen & Rajala 2010: 6), kuten etsivässä vanhustyössä (Mäkelä 2022: 11–12). Vaikka verkostotyön on todettu olevan tärkeä menetelmä myös etsivässä vanhustyössä (Etsivän vanhustyön verkostokeskus 2019), on hyvä muistaa, että verkostotyö ei ole itseisarvo. Se on ensisijaisesti keino saavuttaa jotakin, kuten löytää ja kohdata apua tarvitseva iäkäs ja ohjata hänet avun pariin oikea-aikaisesti (Tiittula 2020). Myös Sitra (2021) on nostanut esiin verkostojen potentiaalın integraation ja lisäarvon luomiseen sosiaali- ja terveysalan palveluissa (Sitra 2021: 11).

Arkielämässä ihmiset kuuluvat useisiin verkostoihin (Minun verkostoni). Myös verkosto voi kuulua toiseen verkostoon ja sen sisällä voi toimia muita verkostoja. Riippumatta verkoston tavoitteista ja muodoista sen keskeisiksi onnistumisen elementeiksi mainitaan osallistujien keskinäinen tunteminen, toisiinsa luottaminen ja sitoutuminen. (Järvensivu 2019: 61.) Jäsenen sitoutumiseen ja motivaatioon tiettyyn verkostoon vaikuttavat hänen kokemuksensa kyseisen verkoston hyödyllisyydestä sekä saatavasta panos-

tuotossuhteesta (Valtioneuvoston kanslia 2019; 22). Rautvuori ja Jyrämä (2015) painottavat, että verkostoihin osallistuvilta edellytetään kykyä jaetun tiedon merkityksen ymmärtämiseen sekä kokonaisuuksien hahmottamiseen. Toimijoiden tulisi siis itse oivaltaa, kenen tiedot ovat hänelle tärkeitä ja kuka taas hyötyisi niistä tiedoista ja kontakteista, joita itseltä löytyy. (Rautvuori & Jyrämä 2015: 121.)

Koska etsivän vanhustyön verkostoihin osallistuu niin julkisen, yksityisen kuin kolmannen sektorin edustajia, voivat heidän henkilökohtaiset sitoutumisensa asteet ja ajankäyttömahdollisuutensa sekä verkostotyölle asettamansa odotukset ja tavoitteet vaihdella (Kittilä 2018). Esimerkiksi Oulun seudun Mäntykodit ry, Vuolle Settlementin ja Caritas-Säätiön edustajat ovat perustaneet Oulussa Löytävän vanhustyön verkoston vuonna 2018. Verkosto muodostuu pääasiassa kolmannen sektorin toimijoista eli yhdistyksistä, säätiöistä ja järjestöistä sekä hankkeista, mutta mukana on myös Oulun evankelisluterilainen seurakunta sekä viranomaistahoja, kuten Oulun kaupunki ja Kela. Verkoston toimijat tukevat ikäihmisen arkea monin eri tavoin, esimerkiksi Kelan edustaja voi ohjata sähköisten palvelujen kanssa pätkäilevän ikäihmisten olemaan yhteydessä verkoston toimijalle, joka järjestää opastusta ja tutustuttaa sähköisiin työkaluihin ja palveluihin. (Collan 2022: 44–46.) Etsivän työn toimijoiksi tunnistetaan usein niin kaupungin asiakasohjauksen, sosiaalityön, kotihoidon ja palvelukeskusten henkilökunta, sairaaloiden ja terveysasemien sekä mielenterveys- ja päihdepalvelujen edustajat. Ammattilaisten oheen tärkeiksi kumppaneiksi on syytä nostaa myös seurakunta, järjestöt ja vapaaehtoiset. (Aalto ym. 2020: 22.)

Oulun verkoston vahvuus on Collanin (2022) mukaan siinä, että verkostossa vallitsee luottamus ja sen luottamuksen varassa kannatellaan ihmisiä heidän arjessaan. Collan (2022) painottaa myös verkostoon kuuluvien keskinäistä yhteydenpitoa tehokkaan verkoston edellytyksenä. Näin verkostoon kuuluvat pysyvät paremmin ajan tasalla toistensa tekemisistä sekä tarjolla olevista palveluista. On selvää, että ohjatakseen ikäihmiset oikean avun piiriin, pitää tietää, millaista apua ja toimintaa kullakin on tarjolla. (Collan 2022: 44–46.) Monen toimijan verkostotoiminnassa on aina muistettava, että etsivän vanhustyön tulee tapahtua iäkkään ihmisen ehdoilla, jolloin on mahdollista tunnistaa toimintaympäristöstä ikääntyneen toimijuutta tukevia tai estäviä tekijöitä (Tiittula 2020).

Sengen (1994) muistuttaa, että verkostoyhteistyö tarjoaa myös organisaatiotasolla mahdollisuuden oman toimintansa nopeuden ja joustavuuden lisäämiseen sekä monipuolisia mahdollisuuksia muun muassa innovaatioiden synnyttämiseen (ks. Lahtela 2020: 22). Verkostot ovatkin omiaan nopean tiedonkulun välittämiseen sekä asiantuntemuksen ja osaamisen kumuloitumiseen ja jakamiseen riippumatta siitä, oli verkosto avoin, suljettu tai virtuaalinen (Ståhle & Laento 2000: 21, 191–121). Avoin vuorovaikutus, yhdessä sovitut säännöt, selkeä strategia ja yhteinen visio ovat puolestaan avaimia positiiviseen kokemukseen ja onnistuneeseen verkostoyhteistyöhön. Lisäksi verkostotyössä on tärkeää huomioida yhteisen hyödyn saaminen, yhteistyökumppaneiden osaamisen arvostaminen ja tämän hyödyntäminen. (Hakanen & Heinonen & Sipilä 2007: 17, 33.) Jokainen verkosto on kuitenkin omanlaisensa, minkä vuoksi verkostojen onnistumisen edellytykset ovat yksilöllisiä (Romppainen 2007: 21–23).

Vaikka jokainen verkoston toimija on vastuussa verkostotyöskentelystä ja sen kehittämisestä, suunnittelusta, toteutuksesta ja tavoitteiden saavuttamisesta, tulisi verkostossa hahmottaa myös jokaisen toimijan käytettävissä olevat resurssit. Tästä syystä organisaatioiden tulisi linjata henkilöstönsä verkostotyöhön käytettävissä olevat voimavarat ja toimijoiden työpanos verkostotyöhön osallistumisesta. (Alanne & Kaihlanen & Koskivirta 2012: 3–4.)

4 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa etsivässä vanhustyössä esiintyviä verkostoja ja selvittää minkälaisia kokemuksia alan toimijoilla on verkostoyhteistyöstä. Opinnäytetyön tavoitteena on kuvata, mitä tekijöitä etsivää vanhustyötä edistävät toimijat kokevat verkostotyössä tärkeiksi ja minkälaisia käytännön kokemuksia heillä on etsivän vanhustyön verkostotyöskentelystä.

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat:

1. Minkälaisiin verkostoihin etsivän vanhustyön edistäjät osallistuvat?
2. Miten etsivän vanhustyön edistäjät kokevat verkostoyhteistyön merkityksen omassa työssään?

Opinnäytetyön tekijöiden henkilökohtaisina tavoitteina oli perehtyä etsivän vanhustyöhön sekä verkostotyön ilmiöihin, toimintamalleihin ja teorioihin. Lisäksi mielenkiinnon kohteena oli oppia lisää määrällisestä tutkimuksesta ja tilastoanalyysistä.

5 Opinnäytetyön toteutus

Opinnäytetyön aiheen valintaan vaikuttivat työharjoittelut palveluohjauksen parissa, jolloin tekijät kiinnostuivat ikääntyneistä tehtyjen huoli-ilmoitusten määrästä, tarjolla olevien palvelujen riittämättömyydestä sekä ennalta ehkäisevän työn mahdollisuuksista vaikuttaa asiaan. Opinnäytetyön työelämäkumppani on Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry, joka on vuonna 1953 perustettu valtakunnallinen vanhustyötä tekevä asiantuntijajärjestö. VALLI ry:llä on yli 60 jäsenyhteisöä ympäri Suomea (Valli 2021) ja sen johtaman Etsivän vanhustyön verkostokeskuksen tavoitteena on lisätä etsivää työtä tekevien ammattilaisten ja muiden toimijoiden välistä yhteistyötä ja verkostoitumista (VALLI ry). Opinnäytetyön yhteyshenkilönä toimii erityisasiantuntija Päivi Tiittula, jonka johdolla järjestö luo valtakunnallista konseptia ja suosituksia etsivään vanhustyöhön. Toive on, että opinnäytetyön tuloksista on hyötyä VALLI ry:lle suositusten valmistelussa.

5.1 Menetelmälliset ratkaisut

Opinnäytetyön menetelmä on kvantitatiivinen, eli määrällinen menetelmä, jossa ilmiötä kuvataan ja tulkitaan numeroiden ja tilastojen avulla (Heikkilä 2014:15; Vilka 2021b). Opinnäytetyössä päädyttiin kyselylomakkeeseen, koska se on paitsi tavallisin, myös hyvin toimiva aineiston keruuseen käytetty tapa määrällisessä tutkimusmenetelmässä. Kyselylomaketutkimuksessa vastaaja lukee itse ja vastaa kirjallisesti esitettyyn kysymykseen. (Vilka 2021a.) Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2009) mukaan kyselystä voidaan käyttää myös nimitystä survey-tutkimus, joka viittaa standardoituun, eli vakioituun kyselyyn. Survey-tutkimuksessa kaikilta kyselyyn vastaavilta kysytään sama asiasisältö samalla tavalla (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2009:193), niin kuin tässä kyselyssä tehtiin. Sähköinen aineiston keruun tapa puolestaan koettiin luontevaksi sekä kustannus- ja aikatehokkaaksi, sillä se soveltuu hyvin suurelle ja hajallaan olevalle joukolle ihmisiä, kuten tämän opinnäytetyön kohdejoukko, joka toimii ja vaikuttaa eri puolilla maata, erilaisissa organisaatioissa. (Vilka 2021a.)

Opinnäytetyön sähköinen kyselylomake luotiin Webropol kysely- ja raportointityökalua käyttäen, joka tarjosi mahdollisuuden tallentaa aineisto tietokantaan sekä hyödyntää automaattisia raportteja ja monipuolisia tulosten tarkastelu- ja visualisointitoimintoja myös isojen aineistojen käsittelyssä (Valli & Perkkilä 2018: 118; Heikkilä 2014: 66). Sähköisen kyselylomakkeen etuna on myös mahdollisuus vastaajan anonymiteettiin, mutta sen tunnettu riski on alhainen vastausprosentti. Jos vastausprosentti jää pieneksi puhutaan tutkimusaineiston kadosta sekä tutkimustulosten epäluotettavuudesta. (Vilkkä 2021a.) Webropol kysely- ja raportointityökalun käytöstä ei aiheutunut opinnäytetyön tekijöille kustannuksia, ei myöskään muista työn eri vaiheissa käytetyistä työkaluista, kuten ohjelmistojen lisensseistä, jotka olivat opinnäytetyöntekijöiden käytössä koulun kautta maksutta. Opinnäytetyöprosessin eri vaiheissa hyödynnettiin Microsoft Officen Word-, Power Point-, Excel-, Teams- sovellusta sekä IBM SPSS-ohjelmaa.

5.2 Kohderyhmä ja otos

Opinnäytetyön kohderyhmän muodostaa työelämäkumppanin ylläpitämän Etsivän vanhustyön tekijät ja kehittäjät Facebook-ryhmään kuuluvat jäsenet. Ryhmä on perustettu lokakuussa 2017 ja sen tavoitteena on se, ettei kenenkään tarvitse tehdä etsivää vanhustyötä yksin, vaan ryhmässä voi jakaa tietoa sekä kokemuksia. Kun yhteistyöstä työelämäkumppanin kanssa sovittiin toukokuussa 2022 oli sosiaalisen median ryhmässä noin 600 jäsentä, lokakuussa kyselyn aikaan jäsenten määrä oli kasvanut noin 700:aan.

Ryhmän valintaan vaikutti se, että henkilöt ovat liittyneet siihen vapaaehtoisesti ja osoittavat siten olevansa aiheesta vähintäänkin kiinnostuneita. Sitä ei ollut mahdollista selvittää, kuinka moni verkostoon kuuluvista edisti etsivää vanhustyötä opinnäytetyömme määrittelemällä tavalla. Vaihtoehtona sosiaalisen median kanavalle olisi ollut esimerkiksi kuntiin ja järjestöihin lähetettävä sähköpostiviesti. Tästä luovuttiin, koska kattavaa luetteloja etsivän vanhustyön tekijöistä tai edes sitä edistävästä organisaatioista ei ollut VALLI ry:llä tiedossa, tuskin muillakaan tahoilla. Päätökseen vaikutti myös se, että tutkimuslupien anominen kymmenistä, jopa sadoista kunnista ja muista organisaatioista kyselyä varten ei sopinut oppinäytetyöprosessin aikatauluun. Tähän opinnäytetyöhön tutkimuslupa anottiin ja saatiin VALLI ry:ltä.

Opinnäytetyön otos muodostui henkilöistä, jotka edistävät etsivää vanhustyötä työseen tai vapaaehtoisesti sekä osallistuvat etsivän vanhustyön verkostoihin. Kyselylomakkeen oli avannut kaikkiaan 17 henkilöä, mutta kyselyn sulkeutuessa oli Webropol-ohjelman tietokantaan tallentunut 11 vastausta.

5.3 Aineiston keruu

Tämän opinnäytetyön aineiston keruu käynnistyi tiistaina 27.9.2022, jolloin VALLI ry:n Etsivän vanhustyön tekijät ja kehittäjät Facebook-ryhmässä julkaistiin linkki sähköiseen kyselyyn (liite 2). Vastaamiseen annettiin aikaa 10 päivää (6.10. asti) ja niitä tuli 5.10. mennessä viisi, jonka takia kyselystä tehtiin muistutusjulkaisu ja vastausaikaa jatkettiin 15.10.2022 asti. Aineiston keruuseen käytettiin siten hieman keskimääräistä 10–14 päivää pidempi aika (Vilka 2021b), toisaalta vasta muistutuksen yhteydessä onnistui kyselyn kiinnittäminen Facebook-sivun yläosaan, jolloin se oli paremmin sivulla kävijöiden näkyvillä.

Sosiaalisen median ryhmän jäseniä innostettiin vastaamaan kyselyyn lyhyellä ja selkeällä julkaisulla, jossa kerrottiin, mistä on kyse ja kenelle kysely on suunnattu. Lisäksi siinä kerrottiin, että vastaamisen vievän aikaa noin 10–15 minuuttia. Kyselylomakkeen avattuaan vastaaja sai saatekirjeen, (liite 1) jonka myötä hän sai vielä tarkemman tiedon kyselystä ja erityisesti siinä käytettävistä etsivän vanhustyön ja verkostotyön termeistä, kyselyn anonymiteetista, vastausten luottamuksellisesta käsittelystä sekä linkin tietosuojalomakkeeseen (liite 3), johon tutustuminen oli kyselyssä etenemisen ehtona.

5.4 Kyselylomake

Strukturoitu sähköinen kyselylomake sisälsi 20 kysymystä ja se rakentui kuudesta osiosta, joista ensimmäisessä vaadittiin vahvistus tietosuojalomakkeeseen tutustumisesta ja viimeisenä oli toinen kyselyn kahdesta avoimesta kysymyksestä. Siinä kysyttiin, ”miten vastaaja toivoisi etsivää vanhustyötä edistävän verkostoyhteistyön kehittävän tulevaisuudessa?” Kyselylomakkeessa kaksi kysymystä varmisti vastaajan kuulumisen kohderyhmään. Ensin kysyttiin, sisältyykö vastaajan työhön tai vapaaehtoistehäviin etsivän vanhustyön edistäminen ja sitten varmistettiin osallistuminen verkostotyöhön. Mikäli näihin vastasi kieltävästi, ohjautui vastaaja suoraan viimeiseen kysymykseen, eikä heidän vastauksiansa huomioitu analyysissä.

Kyselylomakkeen suunnittelussa kiinnitettiin huomiota lomakkeen pituuteen, ulkoasuun ja kysymyksenasettelun tarkkuustasoon, jotta vastaajien tunne kyselyn luotettavuudesta nousisi ja into vastata kasvaisi. Lomakkeen luettavuutta ja kysymysten yksiselitteisyyttä varmisteltiin testivastaajien avulla kolmessa eri vaiheessa. (Tietoarkisto; Vilka 2021: 108–109.) Kysely oli rakennettu täysin anonymiksi, eikä vastaajilta edes tiedusteltu omaa tai heidän taustaorganisaatioittensa nimiä. Sen sijaan heille tarjottiin valmiita vaihtoehtoja yleisellä tasolla, kuten kunta, säätiö tai paikallisyhdistys. Tarvittaessa kysymyksiin oli lisätty myös kohdat ”en tiedä” ja ”muu” sekä mahdollisuus kertoa, mikä muu? Näin sekä vapaaehtoisroolissa, että työkseen etsivää vanhustyötä edistäviin verkostoihin osallistuvilla oli mahdollisuus kertoa omasta toiminnastaan tarkemmin.

Muutamassa kysymyksessä, esimerkiksi verkostokumppaneita koskevassa, oli mahdollisuus valita myös useampia vastauksia. Tähän päädyttiin testikyselyjen osoitettua, että vastaajilla saattaa olla useita rooleja etsivän vanhustyön parissa. Lisäksi kyselyssä oli mielipideväittämiä, joissa hyödynnettiin Likertin 5-portaista asteikkoa. Likertin asteikko on järjestysasteikko, jossa toisena ääripäänä on tyypillisesti käytetty ”täysin samaa mieltä” ja toisena ääripäänä ”täysin eri mieltä”. Vastaaja valitsee tarjotuista vaihtoehtoista parhaiten omaa käsitystään vastaavan. (Heikkilä 2014: 51.)

Kyselyn ensimmäisessä osiossa (kysymykset 1–5) selvitettiin vastaajan omia sekä hänen taustaorganisaationsa taustoja ja lähtökohtia etsivälle vanhustyölle. Verkostojen määrät, niihin osallistuvat tahot ja toimijoiden verkostotyöhön käyttämä aika kiinnostivat työn merkityksellisyyden kokemisen näkökulmasta. On todettu, että verkoston jäsenten tietoisuus toistensa taustoista, osaamisesta, tavoitteista ja resursseista auttaa hyödyntämään erilaisuutta ja toistensa osaamista parhaalla mahdollisella tavalla (Valtioneuvoston kanslia 2019: 21). Samoin oman ja muiden verkostoon kuuluvien taustaorganisaatioiden linjauksilla verkostotyöhön osallistumisesta ja sille asetetuista tavoitteista on merkitystä yhteistyölle (Alanne & Kaihlanen & Koskivirta 2012: 3–4). Vastaajan toiminta-aluetta tiedusteltiin etsivän vanhustyön levittäytymisen näkökulmasta, mutta myös siksi, että sen avulla haluttiin selvittää, näyttäytykö verkostotyössä alueellisia tai paikallisia eroja, esimerkiksi verkostoihin osallistuvien yhteistyötahojen osalta. Etsivän vanhustyön asemaa organisaatioissa tiedusteltiin, koska se auttaa ymmärtämään toiminnan pitkäjänteisyyttä ja suunnitelmallisuutta.

Toisessa ja kolmannessa osiossa (kysymykset 6–14) kerättiin tietoa vastaajan omasta roolista ja taustasta etsivän vanhustyön parissa. Vastaajia pyydettiin myös kuvailemaan, miten ja missä asemassa he itse edistävät etsivää vanhustyötä, määrittelemään kokemustaan sekä arvioimaan ajankäyttöään viikkotasolla niin etsivän vanhustyön parissa yleisesti kuin eri verkostoissa. Näillä kysymyksillä konkretisoituu työhön käytettävät resurssit. Lisäksi kysyttiin lukua, kuinka moneen verkostoon he itse osallistuvat ja arvioimaan verkostotyöhön käytettävän ajan mahdollista muutosta omassa tehtävässään tulevaisuudessa.

Osioissa neljä ja viisi (kysymykset 15–20) pureuduttiin syvemmin opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin ja haluttiin selvittää vastaajien henkilökohtaisia kokemuksia ja näkemyksiä verkostoista ja niiden toiminnasta. Sitä, minkälaisiin verkostoihin vastaajat osallistuvat ja keitä muita niihin osallistu, kartoitettiin 13-kohtaisella luettelolla sekä vastausta täydentävällä avoimella kysymyksellä. Vastaajan henkilökohtaisia näkemyksiä verkostotyöhön vaikuttavista tekijöistä sekä niiden merkityksellisyydestä omaan työhön selvitettiin 5-portaisen Likertin asteikon avulla (Heikkilä 2014: 51). Tarjolla oli 16 tekijää, joista yleisesti tunnettujen, kuten luottamuksellisuus, vuorovaikutus ja avoimuus (Järvensivu 2019: 13; Hakanen & Heinonen & Sipilä 2007: 17) oheen oli nostettu opinnäytetyön tekijöiden tärkeäksi ja ajankohtaiseksi kokemia tekijöitä, kuten koronaviruspandemian mukanaan tuoma etätyöskentelyn soveltuvuus verkostotyöhön. Vastausvaihtoehdoiksi tarjottiin “1 = täysin merkityksettömänä, 2 = melko merkityksettömänä, 3 = en osaa sanoa, 4 = melko tärkeänä, 5 = erittäin tärkeänä”. Väittämiä seurasi avoin kysymys, jossa vastaajia pyydettiin luettelemaan “tärkeysjärjestyksessä mielestäsi hyvin toimivan verkoston kolme (3) keskeisintä tekijää tai ominaisuutta”. Tällä haluttiin tarjota vastaajalle mahdollisuus tuoda esiin myös sellaisia itselleen tärkeitä tekijöitä, joita valmiissa väittämäluettelossa ei ollut.

Verkostotyökokemusten selvittämiseksi vastaajille tarjottiin 21 väitettä, joiden avulla kartoitettiin vastaajan henkilökohtaisia kokemuksia verkostotyön käytännön toiminnasta niissä etsivän vanhustyön verkostoissa, joihin hän on osallistunut. Väittäminä olivat esimerkiksi “etsivän vanhustyön verkostoihin on helppo päästä mukaan”, “etsivän vanhustyön verkostoissa on luottamuksellinen ilmapiiri” ja “etätapaamiset soveltuvat etsivän vanhustyön verkostotyöskentelyyn”. Vastaajien työn helpottamiseksi oli tarjolla lähes sama 5-portainen Likertin asteikko kuin aiemmin kyselyssä, eli 1 = täysin eri mieltä, 2 = osin eri mieltä, 3 = ei samaa, eikä eri mieltä, 4 = osin samaa mieltä, 5 = täysin samaa mieltä.

5.5 Aineiston analysointi

Kyselyn vastaukset siirrettiin VALLI ry:n hallinnoimasta Webropol-ohjelman tietokannasta Excel-taulukkolaskentaohjelmiston kautta IBM SPSS Statistics 27.0- ohjelmiin. Ennen analyysiä aineisto tarkastettiin ja käytiin läpi mahdollisten kirjausvirheiden ja vastausten anonymiteetin varmistamiseksi. Aineistosta jätettiin pois kolmen vastaajan vastaukset kokonaan, koska yksi vastaaja ei tehnyt etsivää vanhustyötä ja kahdessa vastaaja ei osallistunut etsivän vanhustyön verkostoihin. Tällaisiin vastaajiin oli varauduttu ohjaamalla kyselylomakkeella eteneminen ohi etsivän vanhustyön verkostoja koskevia väitteitä.

Kyselyyn tuli yhteensä 11 vastausta, joista aineistoon hyväksyttiin 8 vastaajan havainnot. eli reilu prosentti koko Facebook-ryhmän jäsenistä. Kysely oli avattu seitsemäntoista (17) kertaa, mutta kuusi oli jättänyt siihen jostain syystä vastaamatta sillä kerralla. Syitä kyselyn keskeyttämiseen ei ole tiedossa. Ei tiedetä sitäkään, oliko aiemmin keskeyttänyt henkilö palannut myöhemmin vastaamaan kyselyyn.

Aineistoon tehtiin muutama korjaus vastaajien kirjauksiin, esimerkiksi työtunteja ja -työvuosia koskien merkintä "4–6 h" korjattiin muotoon 5 tuntia ja "4–5 v" korjattiin muotoon 4,5 vuotta. Aineistossa oli myös eräkatoa, sillä kahdessa kohdassa vastaaja oli kirjannut vastaukseen pelkän kysymysmerkin. Nämä kaksi vastausta merkittiin puuttuviksi tiedoiksi, joten muutamassa kysymyksessä havaintojen määrä on kahdeksan sijaan seitsemän. (Vehkalahti 2008: 81.) Lisäksi avoimissa vastauksissa korjattiin selkeät kirjoitusvirheet ja korvattiin yhteistyökumppaneiden nimet yleisiksi taustaorganisaatiota kuvaaviksi termeiksi anonymiteetin varmistamiseksi.

Kyselyn aineisto analysoitiin kvantitatiivisin menetelmin ja muuttujille määriteltiin yleisimmät tunnusluvut, kuten havaintojen lukumäärä (N), pienin ja suurin arvo sekä näiden vaihteluväli, eli suurin arvo vähennettynä pienimmällä arvolla. Lisäksi aineistolle määriteltiin keskiarvo laskemalla aineiston arvojen summa yhteen ja jakamalla arvo aineiston lukumäärällä. Aineistosta määriteltiin myös muuttujan tyypillisin arvo, eli Moodi, joka kertoo aineistossa useimmin esiintyvän arvon tai arvot. (Vilkkä 2021b.) Analysoinnissa käytettiin myös prosenttijakaumia (Vehkalahti 2008: 54–58).

Aineistolle määritelty keskihajonta kertoo havaintojen keskimääräisestä etäisyydestä keskiarvosta (Heikkilä 2014: 86). Muuttujien välisen mahdollisen yhteyden ja sen luonteen selvittämiseksi aineistolle tehtiin tilastollinen analyysi käyttämällä Pearsonin korrelaatioanalyysia. Taanila (2022) toteaa Pearsonin korrelaatiokertoimen olevan “muuttujien mittayksiköistä riippumaton tunnusluku” ja Vilka (2021b) kertoo sen ilmoittavan lukujen -1 ja +1 välillä olevan numeroarvon muodossa kahden muuttujan välistä mahdollista riippuvuutta, sen suuntaa ja voimakkuutta (Taanila 2022; Vilka 2021b). Lukuarvot -1 ja +1 kertovat täydellisestä lineaarisesta korrelaatiosta, kun taas nollaa lähestyvät arvot yhä heikommasta muuttujien välisestä tilastollisesta riippuvuudesta ja nolla täydellisestä riippumattomuudesta. Korrelaatio voi siis olla positiivista tai negatiivista. Positiivisessa korrelaatioissa toisen muuttujan kasvaessa toinenkin kasvaa ja negatiivisessa korrelaatioissa toisen muuttujan kasvaessa toinen laskee. Korrelaatio ei välttämättä todista kausaalisuutta, koska taustalla voi olla kolmas tai useampi yhteinen tekijä, joka luo näennäisen yhteyden muuttujien välille. Korrelaation voi osoittaa myös puhdas sattuma. (Vilka 2021b; Taanila 2022.)

Merkitsevyystaso (p/sig) kuvaa sitä, kuinka suuri riski on saada tuloksissa havaittu riippuvuus tai ero sattumalta, eli käytännössä mitä suurempi korrelaatio on, niin sitä harvemmin se johtuu sattumasta (Heikkilä 2014: 184). Tässä opinnäytetyössä tilastollisen merkitsevyuden rajana on pidetty arvoa 0,05, joka tarkoittaa tulosten analysoinnissa noin viiden prosentin riskiä tehdä vääriä johtopäätöksiä, eli melkein merkitsevää tulosta. Pearsonin korrelaatioanalyysissä saatiin myös p/sig-arvoja, jotka olivat alle 0,01, eli merkitseviä, mutta niihin suhtaudutaan varauksella muun muassa vähäisten vastausten johdosta. (Heikkilä 2014: 184–185; Vilka 2021b, Hiltunen 2009.)

Avointen kysymysten vastaukset tarkistettiin ja yhdestä poistettiin anonymiteetin varmistamiseksi yhteistyöorganisaatioiden nimiä. Tämän jälkeen vastaukset luetteloitiin tulosesiosioon joko suorina lainauksina tai yhteenvedonomaaisesti. Vähäisen vastausmäärän johdosta avoimia vastauksia ei ollut mielekästä lähteä luokittelemaan tai tarvetta niitä sen enempää tiivistää. Kyselyn vastaukset tallentuivat VALLI ry:n hallinnoimaan Webropol-järjestelmään, johon opinnäytetyön tekijät saivat käyttäjäoikeudet kyselyn tekoa ja vastausten analysointia sekä tulkintaa varten. Kaikki tausta-aineisto on pidetty erillään julkaistavasta aineistosta. Työn kirjoittamisen aikana tietoja on tallennettu ainoastaan Metropolian ylläpitämään pilvipalveluun ja henkilökohtaisille tietokoneille, joihin on pääsy salasanalla. Kyselyn vastaukset hävitetään Webropol-järjestelmästä viimeistään toukokuussa 2023, mutta senkin jälkeen tulokset ovat hyödynnettävissä etsivän

vanhustyön sekä siinä toimivien verkostojen kehittämisessä. Eikä mikään estä kyselyn toistamista tulevaisuudessa.

6 Tulokset

Sosiaalisen median ryhmässä julkaistuun sähköiseen, strukturoituun kyselylomakkeeseen tuli yhteensä 11 vastausta. Kaikki kyselylomakkeen vastaukset ja tulokset on raportoitu ja niitä tarkasteltu tunnuslukujen avulla ja määrällisen analyysin tuloksia esitellään taulukoiden ja luetteloiden muodossa. Tulosten syvällisempi analysointi tutkimuskysymysten näkökulmasta on esitetty luvussa Johtopäätökset. Vähäisen vastausmäärän takia korrelaatioanalyysi tehtiin vain yhdelle muuttujalle. Analyysin avulla haluttiin tuoda esille, miten monipuolisesti aineistoa voi käsitellä ja kuinka mielenkiintoista informaatiota kyselystä saisi isommalla vastausmäärällä irti, mikäli se halutaan myöhemmin toistaa.

6.1 Verkostoihin osallistuvien toimenkuvia ja taustoja

Vastaajista ja samalla eri etsivän vanhustyön verkostoista löytyy ikääntyneiden pariin jalkautuvia ammattilaisia, vapaaehtoisohjaaja sekä etsivää vanhustyötä laajemmin suunnittelevia ja organisoiva toimijoita. Taulukon 1 vapaista vastauksista käy ilmi etsivä vanhustyön monimuotoisuus arjessa. Viimeistä vastausta on muokattu vastaajan anonymiteetin varmistamiseksi.

Taulukko 1. Kuvaile lyhyesti, miten edistät etsivää vanhustyötä.

Liikkuessa monissa rajoissa otan esille vanhustyön ja vaatimat tarpeet.
Verkostoitumalla, jalkautumalla, markkinoinnissa kiinnitämme huomion termistöön, hyödyntämällä vapaaehtoisia, viestinnän avulla.
Toteuttamalla saavutettavaa taide- ja kulttuurityötä, verkostoitumalla, ohjauksella ja neuvonnalla.
Toimin ystäväpiiri ohjaajana ja toiminnassa seniorimuseotrefeilla.
Etsin asiakkaillemme vapaaehtoisia heidän tarpeiden ja toiveiden mukaan - haastattelun ja perehdytän vapaaehtoiset sekä olen asiakkaan ja vapaaehtoisen tukena koko heidän suhteensa ajan.

Teemme yhdistyksessämme tarvelähtöistä ja tavoitteellista ammatillista yksilötyötä kotona asuvien ikäihmisten parissa. Lähtökohtana ovat asiakkaan tarpeet ja toiveet, joihin pyrimme yhdessä asiakkaan kanssa löytämään yksilöllisiä ratkaisuja.

Arkityössä asiakkaita tuntosarvet koholla kohdaten, palvelukeskuksen toimintaa kaikille avoimeen toimintaan painottaen, kaupungin asiakasohjausyksikön ja mielenterveyspalveluiden kanssa yhteistyötä tehden.

Teen kumppanuustoimintaa eri järjestöjen ja eri kuntien kanssa. Tapaan senioreita jalkautumalla ja jaan esitteitä ja tiedotteita niin senioreille itselleen kuin ammattilaisille. Työpaikallani on työryhmä, joka kehittää palvelupolkuja kunnan ja järjestöjen välillä alueellisesti. Työpaikkani järjestää myös toimintaa, jossa mennään senioreiden koteihin saakka. Lisäksi tarjoamme kerhotoimintaa kaupungin eri kortteleissa ja aktivoimme ihmisiä vapaaehtoistoimintaan, mm. hyvinvointikutsujen pitäjiksi, joita pidetään kerhuhuoneissa, verkossa ja kodeissa.

Vastaajan taustaorganisaatioita kysyttäessä saimme kahdeksalta vastaajalta yhteensä 11 havaintoa. Luvusta voi päätellä, että käytännössä yksi tai useampi edusti useampaa taustaorganisaatiota. Vastauksia tarkemmin tarkistamalla selviää, että neljännes vastaajista (25 %) edusti etsivää vanhustyötä useamman organisaation alla, kun valtaosa (75 %) edusti vain yhtä organisaatiota. Enimmillään taustatahoja oli yhdellä vastaajalla kolme. Reilu kolmannes (36 %) vastaajista toimi paikallisyhdistyksissä. Vastaajista valtakunnallista tai alueellista järjestöä edusti reilu neljännes (27 %), samoin kuntaa tai kaupunkia. Vastaajien taustatahot sijoittuivat valtaosin (75 %) Helsingin ja Uudenmaan alueelle, kun neljännes toimi Varsinais-Suomen SOTE-alueella. Muualta Suomesta ei kyselyyn vastattu, eikä kenenkään toimialueena ollut useampi hyvinvointialue, saati koko maa.

Etsivä vanhustyön asema vaihteli vastaajien taustaorganisaatioissa (liite 8). Lähes puolet (46 %) vastaajista ilmoitti, että heidän taustaorganisaationsa edusti etsivää vanhustyötä vakiintuneena osana perustoimintaa. Lähes viidenneksellä (18 %) vastaajista etsivä vanhustyö oli organisaation päätarkoitus ja yli kolmanneksella (36 %) etsivää vanhustyötä toteutettiin hanke- tai projektiluontoisesti. Vastaajista enemmistö (75 %) edistää etsivää vanhustyötä työsuhteessa ja neljännes (25 %) täysin vapaaehtois pohjalta. Etsivää vanhustyötä työkseen edistävästä kolmannes toimii alan parissa myös vapaaajallaan. Vapaaehtoisroolissa etsivää vanhustyötä edistää siten peräti puolet vastaajista.

Vastaajat ovat edistäneet etsivää vanhustyötä nykyisessä tehtävässään hyvin eri mittaisen ajan, lyhyimmillään puoli vuotta ja pisimmillään 37 vuotta (liite 7). Kokemus etsivän vanhustyön parissa vaihtelee myös paljon, vaihteluvälin ollessa 35 vuotta. Vastaajien työvuosien keskiarvoksi tulee reilu 10 vuotta ja keskihajonnaksi noin 11 vuotta. Viikoittaisessa työajan käytössä etsivään vanhustyöhön oli myös paljon, vaihdellen 37 tunnista yhteen tuntiin viikossa. Tyypillisin määrä oli 6 tuntia viikossa. Kun työtunteja verrattiin vastaajan ilmoittamaan rooliin, jolla hän toimii etsivän vanhustyön parissa, selvisi että kyselyyn vastanneet vapaaehtoistoimijat käyttävät etsivään vanhustyöhön keskimäärin 11 tuntia viikossa. Työajan osalta on tuloksissa mukana 7 havaintoa.

Verkostotyöhön käytetään tämän otoksen perusteella etsivän vanhustyön kokonaisajasta keskimäärin neljännes. Vastaajien etsivän vanhustyön verkostoihin viikoittain käyttämä aika taas vaihtelee tunnista kahdeksaan, keskiarvon ollessa reilu kolme tuntia. Tulevaisuudessa verkostotyöhön käytettävän ajan kasvuun nykyisessä tehtävässä uskoo joka neljäs vastaajista. Samana viikoittaisen tuntimäärän arvelee pysyvän 62 % ja vähenevän 13 % vastaajista.

6.2 Verkostojen lukumääriä ja yhteistyötahoja

Kaikki aineistoon hyväksytyt vastaajat ilmoittavat kuuluvansa vähintään yhteen etsivää vanhustyötä edistävään verkostoon. Suurin verkostojen määrä kyselyyn vastanneista on kahdeksan ja niiden keskiarvo on 4,5. Verkostoihin kuuluvia tahoja on useita, kuten taulukosta 2 näemme. Kunnan seniorineuvonta sekä seniori- ja palvelukeskukset ovat edustettuina kaikkien tähän kyselyyn vastanneiden verkostoissa.

Taulukko 2. Yhteistyötahot etsivän vanhustyön verkostoissa

	N	Prosentti
Kunnan seniorineuvonta	8	100 %
Seniori- ja palvelukeskukset	8	100 %
Paikalliset yhdistykset	7	88 %
Alueelliset / valtakunnalliset järjestöt	7	88 %
Kirkko / seurakunta	7	88 %
lääkkään omaiset	6	75 %

Kunnan sosiaalitoimi	5	63 %
Kotihoito	5	63 %
Oppilaitokset	5	63 %
lääkkään naapurit, ystävät	4	50 %
Terveystieteiden tutkimuskeskus	2	25 %
Isännöitsijät / huoltoyritykset	1	13 %
Poliisi / pelastuslaitos	0	0 %
Muita, mitä?	2	25 %

Valmiiden vaihtoehtojen lisäksi vastaajat saattoivat täydentää luetteloa yhteistyötahoista vapaaseen tekstikenttään. Puolet vastaajista täydensi listaa ja kertoi tekevänsä yhteistyötä myös esimerkiksi yritysten, taide- ja kulttuurialan toimijoiden, liikuntaseurojen sekä museoiden kanssa. Lisäksi satunnaisina yhteistyökumppaneina mainittiin isännöitsijät, apteekit, parturit ja kahvilat.

6.3 Verkostotyöhön vaikuttavia tekijöitä

Vastaajien henkilökohtaisia näkemyksiä ja asenteita verkostotyöhön vaikuttavista tekijöistä sekä niiden tärkeydestä omaan työhön selvitettiin 16 väittämän avulla, jossa oli 5-portaisen Likertin asteikkoon perustuen tarjolla vastausvaihtoehdot 1=täysin merkityksettömänä, 2=melko merkityksettömänä, 3=en osaa sanoa, 4=melko tärkeänä, 5=erittäin tärkeänä. Aineistosta määriteltiin keskeisimmät tunnusluvut, kuten suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja keskihajonta.

Tulosten perusteella kaikki vastaajat kokevat verkostotyössä itselleen erittäin tärkeäksi tekijäksi vuorovaikutuksen ja avoimen tiedonkulun. Melko tai erittäin tärkeäksi tekijäksi verkostotyössä koetaan myös luottamuksellisuus, avoimuus, yhteinen tavoite, sitoutuminen sekä sovittu aikataulu ja verkostoon osallistuvien keskinäinen tunteminen.

Yksikään annetuista väittämistä ei ollut vastaajista täysin merkityksetön, mutta keskiarvoltaan (3,9) vähiten tärkeäksi koettiin annetuista väitteistä jaettu johtajuus. Se oli viiden muun vaihtoehdon kanssa saanut arvioita melko merkityksettömästä melko tärkeään. Nämä muut paljon hajontaa saaneet väittämät olivat: yhteneväinen käsitteistö, ko-

koontumisten säännöllisyys, osallistujien pysyvyys, eri tahojen laaja edustus ja verkoston lähitapaamiset. Suurimman keskihajonnan (1,7) vastaajien mielipiteissä aiheutti väittämä yhteneväinen käsitteistö, jonka 62,5 % vastaajista koki erittäin tärkeäksi, mutta 12,5 % joko melko tärkeänä, melko merkityksettömänä tai he eivät osanneet sanoa (liite 4).

Valmiiden väittämien ohella vastaajille tarjottiin mahdollisuus luetella hyvin toimivan verkoston kolme merkittävintä tekijää tärkeysjärjestyksessä (liite 9). Kysymys ei ollut pakollinen, silti valtaosa (75 %) oli siihen vastannut. Vastauksissa hyvin toimivan verkoston merkittävimäksi tekijäksi nousi yhteinen tavoite, jonka 75 % vastaajista nosti esiin. Heistä puolelle (50 %) se oli tärkein tekijä. Puolet vastaajista nosti kolmen kärkeen tiedotuksen tai vuorovaikutuksen. Myös sitoutuneisuus ja luottamuksellisuus saivat kannatusta kolmannekselta vastaajista. Yksittäisiä nostoja verkoston kolmen tärkeimmän tekijän listalla olivat innovatiivisuus, vastuullisuus sekä kanssa ihmisten hyvinvointi ja mielenlaatu.

6.4 Käytännön kokemuksia verkostotyöstä

Vastaajien kokemuksia verkostotyön käytännön toiminnasta selvitettiin 21 väittämän muodossa (liite 5). Niissä oli vastausvaihtoehdot jo aiemmin kyselyssä tutuksi tulleen 5-portaisen Likertin asteikon muodossa ja vastauksia määriteltiin taas keskeisimpiin tunnuslukuihin nojaten. Tämän jälkeen aineistolle tehtiin sen vähäisyydestä huolimatta tilastollinen analyysi käyttämällä Pearsonin korrelaatioanalyysia, jonka avulla etsittiin muutamien muuttujien välistä riippuvuutta. Analyysin avulla haluttiin osoittaa, miten monipuolisesti aineistoa voidaan käsitellä ja kuinka mielenkiintoisia tuloksia siitä voisi saada isommalla vastaajamäärällä irti, mikäli se haluttaisiin tehdä uudestaan. Vastaukset verkostotyön käytännön toimintaa koskevien väittämien osalta vaihtelivat "täysin eri mieltä" -vastauksista aina "täysin samaa mieltä" -vastauksiin ja vastaajat olivat niistä keskenään melko samaa mieltä, mutta erimielisyyttäkin löytyy.

6.4.1 Verkostojen työnjaossa on toivomisen varaa

Yhdestäkään kyselyssä annetusta väittämästä kaikki vastaajat eivät olleet täysin samaa mieltä, mutta eniten yhtä mieltä vastaajat olivat keskenään siitä, että verkostokumppaneilta oppii oman työn tai vapaaehtoistehtävän kannalta merkityksellisiä asioita.

Tässä vastausten keskihajonta (0,5) oli aineiston matalin ja väittämän saaneiden vastausten keskiarvo (4,8) oli puolestaan aineiston suurin. Vastaajista valtaosa (75 %) oli väitteen kanssa “täysin samaa mieltä” (Moodi 5) ja loppu neljännes “osin samaa mieltä”.

Eniten eri mieltä annettujen väitteiden kanssa vastaajat olivat siitä, että “etsivän vanhustyön verkostoissa on selkeä työnjako osallistujien kesken”. Väite sai tässä kysymysosiossa aineiston matalimman keskiarvon (2,9). Sama väite sai toisaalta yhden pienimmistä keskihajontaluvusta (0,8), eli vastaajat olivat tästä väitteestä keskenään yksimielisiä, mielipiteiden hajaantuessa “osin eri mieltä” (37,5 %), ” en osaa sanoa” (37,5 %) ja “osin samaa mieltä” (25 %) väitteiden kesken (liite 5).

6.4.2 Verkostoista saa lisäarvoa omaan työhön

Kyselyn vastaajista enemmistö kokee verkostotyön auttavan kohderyhmän tavoittamisessa ja tuovan lisäarvoa etsivään vanhustyöhön paikallistasolla. Lisäksi niistä saa vastaajien mukaan tietoa muiden toimijoiden palveluista ja toiminnasta etsivän vanhustyön parissa. Nämä kolme väittämää saivat kukin korkean keskiarvon (4,4–4,6) ja käytännössä vain yksi kahdeksasta (12,5 %) vastaajasta on kokenut käytännön verkostotyön toisin. Pienessä otoksessa jo yhden vastaajan vaikutus nosti keskihajonnan yli yhden (1,1).

Kahdeksan vastaajan otoksella tulokset viittaavat siihen, että etsivän vanhustyön verkostotyöhön soveltuvan niin etä- kuin lähitapaamiset. Samoin vastaajat kokevat, että niissä verkostoissa, joihin he osallistuvat on luottamuksellinen ilmapiiri. Verkostotyö koetaan myös tehokkaaksi ajankäytöksi etsivän vanhustyön edistämiseksi. Vastaajat olivat näistä väitteistä “osittain samaa mieltä” (keskiarvo 4,0). Myös keskihajontaluvut jäivät näissä väitteissä alle yhden (<1). Vastaajat olivat keskenään väitteistä siis melko yksimielisiä.

Väittämät toivat esiin myös eroja vastaajien kokemuksissa verkostotyöstä ja omista mahdollisuuksistaan vaikuttaa siihen. Esimerkiksi oman roolin hahmottaminen eri verkostoissa oli osalle selkeämpää kuin toisille. Samoin oman taustaorganisaation tahtotilasta verkostotyöhön osallistumisessa oli epäselvyyttä. Myös kokemukset siitä, onko verkostoissa luotu uusia toimintatapoja etsivän vanhustyön edistämiseksi tai voiko

niissä ylipäättään vaikuttaa alan kehitykseen vaihtelivat jonkin verran. Vastausten keskiarvojen (3,5–4,1) perusteella vastaajat olivat yllä lueteltujen väittämien kanssa enemmän samaa mieltä kuin eri mieltä, mutta niissä oli myös jonkin verran keskijajontaa (1,5). Samoin vaihtelua oli annettujen vastausten perusteella siinä, kokevatko verkostotyöhön osallistujat mahdolliseksi vaikuttaa verkostojen tavoitteisiin, toimintatapoihin, päätöksentekoon ja toiminnan arviointiin.

6.5 Selkeät tavoitteet yhteydessä muihin muuttujiin

Vaikka aineisto oli erittäin pieni, tehtiin sille tilastollinen analyysi käyttämällä Pearsonin korrelaatioanalyysia. Analyysiin valittiin vastaajien kokemuksia käytännön verkostotyöstä selvittävästä väittämästä “etsivän vanhustyön verkostoissa on selkeät tavoitteet”. Väite oli aiemmin vastauksissa noussut esiin yhtenä tärkeimmistä sujuvan verkostotyön tekijöistä, mutta sen ei koeta toteutuvan käytännössä tämän hetken etsivän vanhustyön verkostoissa (keskiarvo 3,5 ja keskijajonta 1,3). Taulukkoon 3 on esitelty muuttujan saamia tilastollisesti melkein merkitseviä ($p/\text{sig} < 0,05$) korrelaatioita. Tulosten mukaan selkeät tavoitteet ovat yhteydessä helppoutteen päästä mukaan verkostotyöhön, selkeään työnjakoon, mahdollisuuksiin oppia toisilta ja saavuttaa omaan työhön asetettuja tavoitteita. Lisäksi selkeä tavoite korreloi vastaajien mukaan positiivisesti verkostotyön ajankäytölliseen tehokkuuteen ja toiminnan selkeyteen niin työnjaon, yhteisen päätöksenteon kuin arvioinnin osalta. Näin pienellä vastausmäärällä tulokset ovat epäluotettavia, vaikka ne varsin loogiselta vaikuttavatkin.

Taulukko 3. Tilastollisesti melkein merkitseviä korrelaatioita muuttujan “etsivän vanhustyön verkostoissa on selkeät tavoitteet” kanssa

	Etsivän vanhustyön verkostoihinon helppo päästä mukaan	Verkostotyöhön osallistuminen edistää osallistujien omiin töihin tai vapaaehtoistehtäviin liittyvien tavoitteiden saavuttamista etsivässä vanhustyössä	Verkostokumppaneilta oppii oman työn tai vapaaehtoistehtävän kannalta merkityksellisiä asioita	Etsivän vanhustyön verkostoissa on selkeä työnjako osallistujien kesken
r	,816*	,738*	,707*	,0850*
sig. (2-tailed)	0,013	0,037	0,05	0,008
N	8	8	8	8

	Verkostotyö on tehokasta ajankäyttöä etsivän vanhustyön edistämiseksi	Lähitapaamiset soveltuvat etsivän vanhustyön verkostotyös kentelyyn	Etsivän vanhustyön verkostoissa asioista päätetään yhdessä	Etsivän vanhustyön verkostojen toimintaa arvioidaan yhdessä osallistujien kesken
r	,716*	,768*	,851**	,727*
sig. (2-tailed)	0,048	0,027	0,012	0,041
N	8	8	8	8

Väitteelle “etsivän vanhustyön verkostoissa on selkeät tavoitteet” löytyi myös useita muuttujia aineistosta, joiden kanssa sillä ei todettu olevan tilastollista merkitsevää riippuvuutta. Vähäisestä otoskoosta huolimatta vastaukset vaikuttivat melko loogisilta, kuten se, että vaikka verkostoissa koettaisiin olevan selkeä tavoite, ei se koeta olevan yhteydessä ilmapiiriltään luottamukselliseen verkostoon tai verkostoihin, joiden koetaan tuottavan lisäarvoa paikallistasolle tai uusia toimintatapoja etsivään vanhustyöhön.

6.6 Toiveet tulevaisuuden verkostotyölle

Viimeisessä kysymyksessä vastaajilta kysyttiin heidän toiveitaan etsivää vanhustyötä edistävän verkostoyhteistyön kehittymisestä tulevaisuudessa. Yhtä yhteistä tai toistuvaa teemaa niistä ei noussut esiin, mutta yksittäisiä mainintoja saivat muun muassa hyvien toimintamallien jakaminen ja koko maan kattavan yhteistyön, koulutuksen ja vuorovaikutuksen jalkautuminen. Vastauksissa toivottiin myös moniammatillisuuden kehittämistä, vaikuttamistyön vahvistumista sekä etsivän vanhustyön merkityksen esiin nostamista niin paikallisesti kuin valtakunnallisesti.

Vapaaehtoisten merkitys ja heidän osaamisensa parempi hyödyntäminen nousi myös esiin kommentteissa. Samoin se, että vapaaehtoisia tarvitaan lisää. Konkreettisenä ehdotuksena tähän tuotiin yritys yhteistyö ja työntekijöiden työajan ohjaaminen etsivään vanhustyöhön osana yrityksen imagon luomista ja yhteiskuntavastuullista toimintaa.

Paikallistason toiminnan osalta vastauksissa toivottiin työryhmien toiminnan syventymistä ja yhdessä määriteltyjen tavoitteiden ja tehtävien kirkastamista siten, että kaikki

mukana olevat tahot niihin sitoutuvat. Paikallisen tarjonnan keruu yksiin kansiin ja järjestöpäivien organisointi sekä kuntien hyvinvointikoordinaattoreiden tapaamiset tuotiin käytännön ehdotuksina esiin verkostoyhteistyön kehittämisessä. Lisäksi yksi vastaaja muistutti pohtimaan myös sitä, mitkä verkostot ovat itse kunkin tehtävissä oikeasti tärkeitä ja olennaisia oman työn kannalta (liite 6).

7 Johtopäätökset

Tässä opinnäytetyössä tarkasteltiin etsivää vanhustyötä ja siinä esiintyviä verkostoja. Tutkimuskysymykset olivat: minkälaisiin verkostoihin etsivässä vanhustyössä toimivat osallistuvat ja miten verkostoihin osallistuvat kokevat niiden merkityksellisyyden omassa työssään. Aineiston keruu toteutettiin sähköisen kyselylomakkeen avulla työelämäkumppani Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry:n hallinnoimassa Facebook-ryhmässä. Kysely oli suunnattu niin vapaaehtoisille kuin ammattilaisille, jotka osallistuvat etsivää vanhustyötä edistäviin verkostoihin. Aineisto analysoitiin kvantitatiivisin menetelmin ja lopulliseen aineistoon hyväksyttiin 8 vastaajan havainnot. Vähäisen vastausmäärän takia tutkimuskysymyksiin ei saatu luotettavia vastauksia, eikä tuloksia voida yleistää (Hiltunen 2009).

Kyselyyn saadut vastaukset itsessään olivat asiallisia ja ne noudattivat pitkälti kirjallisuudessa esitettyjä väitteitä ja näkemyksiä verkostotyöstä. Vastausten mukaan esimerkiksi etsivän vanhustyön verkostokumppaneilta oppii oman työn tai vapaaehtoistehtävän kannalta merkityksellisiä asioita. Muilta oppimisen ovat myös Hakanen, Heinonen ja Sipilä (2007) sekä Ståhle ja Laento (2000) todenneet yhdeksi tärkeimmistä syistä ylipäätään verkostoitua. Muilta oppimisen ohella halutaan verkostoitumisen avulla kehittää omaa osaamista, vahvistaa taitoja sekä hankkia tietoja. (Hakanen & Heinonen & Sipilä 2007, 25, 69, 77–78; Ståhle & Laento 2000, 54.) Kyselyyn vastanneiden etsivän vanhustyön verkostoissa nämä tavoitteet näyttävät toteutuvan.

Vastausten perusteella etsivän vanhustyön verkostoissa vallitsee myös luottamuksellinen ja vuorovaikutuksellinen ilmapiiri, jonka on todettu olevan verkostotyön toiminnan näkökulmasta tärkeää (Valtioneuvoston kanslia 2019: 21). Sen sijaan tämän pienen otoksen perusteella etsivän vanhustyön verkostoissa näyttäisi olevan syytä panostaa työnjaosta sopimiseen sekä yhteisesti sovittujen tavoitteiden määrittelyyn. Syytä sille, miksi vastaajat eivät koe etsivän vanhustyön verkostojen tavoitteita selkeinä ei saada vastauksista selville, mutta Romppainen (2007) muistuttaa, että jokainen verkosto on

omanlaisensa, minkä vuoksi myös verkostojen onnistumisen edellytykset ovat yksilöllisiä (Romppainen 2007: 21–23).

Kysyttäessä hyvin toimivan verkoston kolmea merkittävintä tekijää, nousi kärkeen yhteinen tavoite. Enemmistö (75 %) vastaajista mainitsi sen kolmen kärjessä ja heistä puolelle (50 %) se oli jopa toimivan verkoston tärkein tekijä. Kaikki kyselyyn vastanneet olivat kokeneet verkostotyössä itselleen erittäin tärkeiksi tekijöiksi myös vuorovaikutuksen ja avoimen tiedonkulun. Vaikka otos oli pieni, kannattaa näihin asioihin verkostoissa panostaa, sillä samat arvot nousevat luottamuksen ja sitoutumisen ohella esiin myös toimivia verkostoja kuvaavassa kirjallisuudessa (Järvensivu 2019: 91). Hakanen, Heinonen ja Sipilä (2007) tuovat esiin myös selkeän strategian ja yhteisen vision merkityksen (Hakanen & Heinonen & Sipilä 2007: 17, 33).

Kyselyyn oli vastannut kokemustaltaan hyvin heterogeeninen joukko etsivän vanhustyön edistäjiä, joista jokainen osallistui verkostotyöhön omista, erilaisista lähtökohdistaan käsin. Lähes puolet vastaajista ilmoitti, että heidän taustaorganisaationsa edistivät etsivää vanhustyötä vakiintuneena osana organisaation perustoimintaa. Noin viidennesellä etsivä vanhustyö oli organisaation päätarkoitus ja yli kolmanneksella etsivää vanhustyötä toteutettiin hanke- tai projektiluontoisesti. Sekä osallistujien henkilökohtainen, että heidän taustaorganisaatioittensa moninaisuus on hyvä tiedostaa verkostojen toimintaa kehittäessä. Taustatietojen tunnistaminen on tärkeää, jotta verkoston jäsenet kykenevät hyödyntämään erilaisuutta ja toistensa osaamista parhaalla mahdollisella tavalla silloin, kun he ovat tietoisia niistä sekä toistensa osaamisesta, tavoitteista ja tahtotiloista (Valtioneuvoston kanslia 2019: 21). Vastaavasti on hyvä muistaa, ettei verkostoissa kukaan ole täysin riippumaton, vaan toimijoiden keskinäisten suhteiden toimivuus, rakenne ja resurssikytkökset vaikuttavat verkoston toimintaan ja yhteistyöhön. (Järvensivu 2019:13, 37.) Myös Rautvuori ja Jyrämä (2015) muistuttavat etsivän vanhustyön verkostojen erityispiirteitä olevan niihin osallistuvien monimuotoisuus ja erilaiset lähtökohdat, odotukset ja tavoitteet yksittäisen verkoston toiminnalle (Rautvuori & Jyrämä 2015: 121).

Vaikka tulokset eivät ole yleistettäviä, vaikuttivat vastaajien antamat vastaukset luotettavilta ja asiallisilta sekä aiempiin selvityksiin nähden loogisilta. Tämän takia oli perusteltua ja mielenkiintoista kartoittaa myös muuttujien välistä yhteyttä tilastollisesti ja huomata, että esimerkiksi muuttuja ”verkostolla on selkeät tavoitteet” näytti olevan tilastollisesti yhteydessä muun muassa helppoutteen päästä mukaan verkostotyöhön, selkeään

työnjakoon sekä mahdollisuuksiin saavuttaa omaan työhön asetettuja tavoitteita, jotka osaltaan vahvistavat verkostotyöstä syntyvää merkityksellisyyden tunnetta.

Tähän kyselyyn vastanneet kuuluivat keskimäärin 4,5 etsivän vanhustyön verkostoon, mutta vaihtelua oli yhdestä peräti kahdeksaan. Verkostojen määrän merkityksestä esimerkiksi etsivän vanhustyön edistämiseen ei ole tietoa, mutta sillä voi olettaa olevan merkitystä paitsi henkilön ajankäytölle myös verkostosta toiseen siirtyvälle tiedonkulle. Kunnan seniorineuvonta sekä seniori- ja palvelukeskukset ovat edustettuina kaikkien tähän kyselyyn vastanneiden verkostoissa. Mielenkiintoista on, että hyvinvointialue ei tämän kyselyn ajankohtana kukaan vastaajista tuonut esiin verkostoihinsa kuuluvana yhteistyökumppanina. Kuntien ohella lähes 90 %:lla oli verkostoissa myös järjestöjen, yhdistysten ja kirkon tai seurakunnan edustajia sekä paljon muita toimijoita, aina parturista poliisiin. Tämä kuvastaa hyvin aiempien raporttien määritelmiä etsivän vanhustyön moninaisesta toimijajoukosta (Kuikka 2015: 19) sekä Tiittulan (2020) kuvausta etsivän vanhustyön luonteesta julkisen sektorin sekä vapaan kansalaistoiminnan rajapinnassa tänä päivänä (Tiittula 2020).

8 Pohdinta

Opinnäytetyössä selvitettiin, minkälaisiin verkostoihin etsivän vanhustyön edistäjät osallistuvat ja miten he kokevat verkostoyhteistyön merkityksen omassa työssään tai vapaaehtoistoimessaan. Työn lähtökohtana oli saada käytännön kokemuksia ja näkökulmia verkostotyöstä kuuluviin. Toiveena oli myös se, että työelämäkumppani Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry saisi kyselyn tuloksista eväitä valtakunnalliseen etsivän vanhustyön kehittämistyöhön.

Aineiston keruu toteutettiin sähköisen, strukturoidun kyselylomakkeen avulla työelämäkumppanin hallinnoimassa Facebook-ryhmässä. Kysely oli suunnattu niin vapaaehtoisille kuin ammattilaisille, jotka osallistuvat etsivää vanhustyötä edistäviin verkostoihin. Aineisto analysoitiin kvantitatiivisin menetelmin ja aineistoon hyväksyttiin lopulta vain 8 vastaajan havainnot, jonka takia tutkimuskysymyksiin ei saatu luotettavia vastauksia, eikä tuloksia voida yleistää (Hiltunen 2009).

Vaikka tuloksia ei voida yleistää, tarjoavat kyselyn täyttäneiden vastaukset silti mielenkiintoisen ja varsin yhtenäisen kuvan verkostoista ja verkostotyöstä etsivässä vanhus-

työssä. Vastaajien kokemukset olivat lähes yksimielisiä esimerkiksi siltä osin, että etsivän vanhustyön verkostoissa vallitsee luottamuksellinen ja vuorovaikutuksellinen ilma-
piiri. Samoin koettiin, että verkostokumppaneilta oppii oman työn tai vapaaehtoistehtä-
vän kannalta merkityksellisiä asioita. On toki huomioitava, että verkostoja käsittelevän
kyselyn saattavat helpommin avata verkostoihin positiivisesti suhtautuvat henkilöt, jol-
loin vastaukset voivat olla jo lähtökohtaisesti värittyneitä. Näin ollen, tämän opinnäyte-
työn vastaajien myönteiset kokemukset verkostotyöstä saattavat osaltaan selittää sitä,
miksi he kokivat verkostotyön antavan myös lisäarvoa omaan työhönsä sekä sen te-
hokkaaksi tavaksi käyttää aikaansa.

Kyselyn perusteella etsivän vanhustyön verkostojen selkeäksi kehityskohteeksi löytyi
verkostolle määriteltävät yhteiset tavoitteet sekä yhteisten toimintatapojen määrittely.
Yhteiset tavoitteet koettiin myös avoimessa kysymyksessä yhdeksi verkostotyön mer-
kittävimmistä tekijöistä. Tavoitteista sopiminen antaa mahdollisuuden määrittellä etsi-
vään vanhustyön ja verkostoihin soveltuvia mittareita, jolloin on mahdollista arvioida
myös tavoitteiden saavuttamisen onnistumista. Näin etsivän vanhustyön vaikuttavuus
yleensä ja verkostojen toiminta sen sisällä saadaan näkyviin. Vain siten voidaan lisäre-
sursseista tai toiminnan lakisääteisyydestä käydä edes keskusteluja.

Ammattilaisten ohella vapaaehtoistoimijoilla on etsivässä vanhustyössä tunnetusti mer-
kittävä rooli. Pienelläkin vastaajamäärällä kysely osoitti myös vapaaehtoisten läsnäolon
ja merkityksen etsivän vanhustyön verkostoissa ja erityisesti sen, kuinka paljon koke-
musta he niihin parhaimmillaan tuovat. Tässä saattaa olla toistaiseksi käyttämätöntä
potentiaalia tiedonkulun näkökulmasta esimerkiksi verkostosta verkostoon ja päätök-
sentekijöille. Kyselyyn vastanneiden verkostoissa kunnalla oli vahva rooli, mutta hyvin-
vointialueiden edustajia niissä ei tuotu esiin. On mielenkiintoista seurata, milloin ja
missä vaiheessa hyvinvointialueiden edustajat löytävät tiensä etsivän vanhustyön ver-
kostoihin, kuten laki edellyttää ja sosiaali- ja terveysministeriö ohjaa. (Sosiaali- ja ter-
veysministeriö 2023; Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäi-
den sosiaali- ja terveystalvveluista 1286/2022.)

Opinnäytetyöprosessi avasi tekijöille uudella ja mielenkiintoisella tavalla niin verkosto-
jen ja verkostotyön kuin etsivän vanhustyön ilmiöitä. Vaikutuksen tekivät etsivän van-
hustyön monipuolisuus sekä verkostotyön tarjoama huikea potentiaali oppia, jakaa
sekä saada yhdessä enemmän aikaan. Vaikka verkostotyö on ennen muuta yhteis-
työtä, olisi jokaisen osallistujan hyvä oivaltaa se, kenen tiedot ovat hänelle itselleen tai

hänen edustamalleen organisaatiolle tärkeitä, ja kuka taas hyötyisi niistä tiedoista ja kontakteista, joita itseltä tai omasta organisaatiosta löytyy (Rautvuori & Jyrämä 2015: 121). Opinnäytetyö toi esiin yhteisen määrittelyn tarve sille, mitä, ketä tai keitä varten verkosto on olemassa, miksi yhteistyötä tehdään ja mihin toiminnalla halutaan vaikuttaa ja miten työn mahdollista vaikuttavuutta olisi mahdollista arvioida. Tärkeää on myös pohtia sitä, mitkä verkostot ovat omissa tehtävissä oikeasti tärkeitä ja olennaisia, kuten yksi kyselyyn vastanneista kommentoi (Liite 6). Verkosto ei ole itseisarvo, vaan se on myös etsivässä vanhustyössä väline tai menetelmä, jonka tavoitteena on löytää ja auttaa syrjäytymisvaarassa olevia tai tuen ja avun tarpeessa olevia ikääntyneitä ihmisiä oikea-aikaisesti.

8.1 Eettisyys ja luotettavuus

Aineiston keruuta lukuun ottamatta opinnäytetyön menetelmälliset ratkaisut vastasivat tarkoitustaan siinä mielessä, että isokin aineisto olisi niillä kyetty keräämään, käsittelemään ja tilastollisesti analysoimaan suunnitellusti. Kyselytutkimus on tarkan menetelmäkuvausten ansiosta myös toistettavissa. Toiston mielekkyyttä voi kuitenkin kyseenalaistaa esimerkiksi tutkimuskysymysten yksiselitteisyyden tai kyselylomakkeen toimivuuden näkökulmasta. Vähäisen vastausmäärän johdosta ei opinnäytetyön tuloksia voi yleistää, eikä tutkimuskysymyksiin vastata luotettavasti (Hiltunen 2009), vaikka kyselyyn saadut vastaukset asiallisia olivatkin.

Opinnäytetyössä on noudatettu Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n eettisiä suosituksia (2019). Niissä otetaan huomioon muun muassa Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2012) Hyvän tieteellisen käytännön ohjeet, jotka tarkoittavat rehellisyyttä, vastuullisuutta, riippumattomuutta, puolueettomuutta, kunnioitusta ja ammatillista sitoutumista. (Arene ry 2019; Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012.) Kallisen & Kinnusen mukaan tutkimuslupaa ei tarvita, jos tutkittavat hankitaan levittämällä tutkimuskutsua sosiaalisessa mediassa (Kallinen & Kinnunen), mutta Metropolian Ammattikorkeakoulu suosittelee opinnäytetyöntekijöille tutkimusluvan hakemista. Työn vastuullisuuden varmistamiseksi opinnäytetyölle haettiin tutkimuslupa VALLI ry:ltä.

Tietosuoja-asetus edellyttää henkilön informointia, kun henkilötietoja kerätään. Informointi tehdään tietosuojailmoituksella, joka linkitetään tietojenkeräyslomakkeelle. (Tietosuoja.) Opinnäytetyössä ei kysytty vastaajien nimiä, sähköpostiosoitteita tai muita-

kaan salassa pidettäviä tai tunnistettavia henkilötietoja. Vastaajan oli halutessaan mahdollisuus myös jättää vastaamatta joihinkin kysymyksiin ilman, että vastaamisella oli vaikutusta koko kyselyn tuloksiin. Kyselyn vastaajille esiteltiin kyselyn saatekirjeessä ja tiedotteessa kattavasti opinnäytetyöprosessi, sen tarkoitus ja se, mihin aineistoa tullaan käyttämään. Tällä haluttiin vahvistaa vastaajan luottamusta kyselytutkimusta kohtaan sekä varmistaa, että vastaajat ymmärtävät kyselyn tarkoituksen ja viitekehyksen (Hiltunen 2009: 10). Tiedotteessa kerrottiin myös tutkimuksen kestosta, osallistujien tietosuojasta sekä tietojen säilytyksestä, hävittämisestä ja julkaisutavasta. Vastaajille kerrottiin lisäksi oikeudesta keskeyttää tai kieltäytyä tutkimuksesta missä vaiheessa tahansa.

Terminologia saattoi aiheuttaa Facebook-ryhmän jäsenille epätietoisuutta siitä, kuuluivatko he itse kyselyn kohderyhmään. Tiedotteissa asiaa oli avattu, mutta arjen kiireessä yhteinen ymmärrys asiasta olisi saattanut madaltaa kynnystä avata kyselylomakkeen linkki. Toinen vähäistä vastaajien määrää selittävä teknisempi tekijä saattaa olla se, että pyyntö osallistua kyselyyn oli alun perin tarkoitus työelämäkumppanin avustuksella kiinnittää Facebook-ryhmän sivun yläosaan, jolloin se olisi ollut sivulla kävijöiden nähtävillä koko kyselyn ajan joka kerta heidän tullessaan ryhmän sivulle. Valittavasti tiedon sivustolle vienyt ryhmän ylläpitäjä ei tässä onnistunut, vaan sen kiinnittäminen onnistui vasta muistutusviestin yhteydessä. Näin kysely hukkuu julkaisujen lomaan reiluksi viikoksi. Toiselle vastausviikolle taas osui paljon etsivän vanhustyön toimijoita sitovia tapahtumia Ikämessuista valtakunnalliseen Vanhusten viikkoon sekä STEA-avustusten hakuajan umpeutumiseen. Nämä saattoivat osaltaan työllistää etsivän vanhustyön edistäjiä niin, että sosiaalisen median julkaisut menivät heiltä muiden kiireiden takia ohi.

Sähköinen kyselylomake osoittautui teknisesti toimivaksi ja tarkoituksenmukaiseksi ratkaisuksi tiedonkeruussa. Se mahdollisti anonyymin vastaamisen ja strukturoidut kysymykset minimoivat tulkintavirheitä. Vastaajat osallistuivat kyselyyn vapaaehtoisesti ja heille voitiin tarjota tarkka kuvaus kyselyn tavoitteista ja tarkoituksesta kyselyn yhteydessä olevan selosteen avulla. Kyselylomakkeen etuna on, että vastaaja jää aina tuntemattomaksi, toisaalta sille on tyypillistä, että vastausprosentti saattaa jäädä alhaiseksi. (Hirsjärvi ym: 2009: 195; Vilkkä 2021a). Niin kävi myös tässä opinnäytetyössä.

Kyselyn jakaminen sosiaalisessa mediassa tiedettiin kirjallisuuden perusteella edelleen laskevan vastausintoa (Järvensivu, Nykänen & Rajala 2010: 3; Mäkelä 2022: 11–12), mutta tämän opinnäytetyön aineiston keruun tulos oli silti pettymys. Aineistoon hyväksyttiin lopulta 8 vastaajan havainnot, jonka takia tutkimuskysymyksiin ei saatu luotettavia vastauksia, eikä tuloksia voi yleistää. Vastauksia odotettiin yli kolminkertainen määrä ryhmän jäsenmäärän perusteella. Lisäksi on huomioitava, että verkostoja käsittelevään kyselyyn saattavat helpommin osallistua verkostoihin positiivisesti suhtautuvat henkilöt, joka voi sekin lisätä tulosten epäluotettavuutta. Tämän opinnäytetyön pienen vastaajajoukon myönteiset kokemukset etsivän vanhustyön verkostotyöstä saattavat siten olla todellisuutta paljon positiivisemmat.

8.2 Kehittämisehdotukset

Etsivän vanhustyön rooli iäkkäiden syrjäytymisen ja yksinäisyyden ehkäisyssä ja sen mahdollisuus vähentää terveyspalvelujen käyttöä ja niistä syntyvien kustannuksien kasvua tiedostetaan. Tästä huolimatta etsivä vanhustyöllä ei ole lakisääteistä asemaa, vakiintunutta rahoitusta, valtakunnallista toimintamallia tai edes yhtenäistä terminologiaa (Valli ry 2015: 61–62). Etsivän vanhustyön saralla tehdään paljon, mutta sen monista menetelmistä erilaisten verkostojen merkitys nousee tärkeäksi työkaluiksi useissa hankeraporteissa ja selvityksissä. Verkostojen ja verkostotyön merkitys sosiaali- ja terveysalalla on yleisemminkin tunnistettu työkalu. Esimerkiksi Sitra (2021) on nostanut esiin verkostojen potentiaalin integraation ja lisäarvon luomiseen sosiaali- ja terveysalan palveluissa (Sitra 2021: 11).

Verkostotyö näyttäytyy etsivässä vanhustyössä vielä melko koordinoimattomalta kokonaisuudelta, jonka mahdollisuudet ymmärretään, mutta parhaita käytäntöjä ja toimintamalleja vasta haetaan. Samaan aikaan odotukset toimiville verkostoille ovat korkealla muun muassa sosiaali- ja terveysalan palvelujärjestelmän kuormittumisen ja kustannusten kasvun ehkäisemiseksi (Mäkelä 2020: 11–12; Ring & Hammar 2022: 7). Etsivän vanhustyön verkostojen toimivuuden sekä osallistujien verkosto-osaamisen kehittämiseen vaikuttaa tämän opinnäytetyön perusteella olevan hyvät edellytykset. Tunnelman verkostoissa ainakin osa osallistujista kokee lähes yksimielisesti myönteiseksi ja toiminnan merkitykselliseksi.

Analyysi osoitti sen, että vanhustyön verkostoihin osallistuvilla on hyvin vaihtelevat aikaresurssit etsivään vanhustyöhön yleensä (vaihteluväli 1–37 h/vko), samoin sitä edistävään verkostotyöhön (1–8 h/vko). Tämän otoksen perusteella verkostotyöhön käytetään keskimäärin 3 tuntia viikossa, joka on etsivän vanhustyön kokonaisuudesta noin neljännes. Vaikka ajankäytöstä ei voi tämän aineiston perusteella tehdä yleistyksiä, vaikuttaa siltä, että verkostojen voimaan uskotaan, sillä vastaajista 87 % olettaa, että heidän verkostoihin käyttämänsä aika pysyy ennallaan tai kasvaa tulevaisuudessa. Tätä tukee myös sosiaali- ja terveysministeriön toiveet ja näkemykset alan panostamisesta verkostotyöhön tulevaisuudessa. Verkostotyöhön suunnatun ajankäytön voi olettaa kasvavan myös hyvinvointialueille luotavien lakisääteisten yhteistyöryhmien myötä (Sosiaali- ja terveysministeriö 2023; Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 1286/2022).

Opinnäytetyön kirjallisuusosio antaa perusteet etsivän vanhustyön terminologian ja määritelmän yhtenäistämiseksi. Vähäisenkin vastausmäärän perusteella kyselytutkimus puolestaan osoitti lähes yksimielisen tarpeen verkostojen yhteisten tavoitteiden ja selkeiden toimintatapojen määrittelylle. Tavoitemäärittelyn tueksi voisi paikallistoimijoille olla apua valtakunnallisista suosituksista, toimintaohjeista ja mittareista sekä etsivään vanhustyöhön yleisesti, mutta myös erikseen sen erilaisille menetelmille. Valtakunnallisia tavoitteita määriteltäessä on hyvä huomioida paikallistason arki ja velvoitteet mahdollisia rahoittajia tai hankeavustusten myöntäjiä kohtaan sekä hyvinvointialueiden aktivoituminen terveydenedistämistyön koordinoinnissa (Sosiaali- ja terveysministeriö 2023; Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 1286/2022).

Etsivän vanhustyön vakiinnuttamisen ja yhtenäistämisen myötä valtakunnallisille toimijoille, kuten VALLI ry:lle mahdollistuisi paikallistasolla käytössä olevien eri menetelmien vertailu sekä tehokkuuden ja vaikuttavuuden arviointi. Nämä teemat ovat etsivän vanhustyön aseman ja resurssoinnin näkökulmasta erittäin tärkeitä tutkimusaiheita tulevaisuudessa. Luotettava tieto tarjoaisi perusteluita resurssien suuntaamiseen sekä toiminnan lisärahoituksen saamiseen (Ruotsalainen 2022: 52; Mäkelä 2022: 11–12), kun pelkkä ennuste tuen ja avun tarpeessa olevien iäkkäiden määrän kasvusta ei siihen näytä riittävän. Samalla voisi etsivälle vanhustyölle ajaa lakisääteistä asemaa Suomessa.

Lähteet

Aalto, Satu & Mäkelä, Anna & Pohjalainen, Sini & Roti, Johanna & Sutinen, Heli & Kvist, Elina & Paananen, Virpi & Levänen, Reetta 2020. Etsivän vanhustyön toimintamalli vaikuttavaan verkostotyöhön. Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö sr.<<https://evermade-hdl.s3.eu-central-1.amazonaws.com/wp-content/uploads/2020/10/21103845/Etsivan-vanhustyon-toimintamalli-vaikuttavaan-verkostotyohon-1.pdf>>.

Aalto Satu & Åstedt, Tuija. Onnistunut etsivän työn toteutuminen edellyttää arvolähtöistä ja oivaltavaa johtamista. Teoksessa Aalto, Satu & Sutinen Heli (toim.). Puheenvuoroja etsivästä vanhustyöstä. Helsinki: Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö sr 2022. 60-62.<<https://evermade-hdl.s3.eu-central-1.amazonaws.com/wp-content/uploads/2022/02/14131411/Etsiva-vanhustyo.pdf>>. Viitattu 11.1.2023.

Alanne, Marinoora & Kaihlanen, Anna & Koskivirta, Leena 2012 (toim.) Verkostotyökä-lupakki. Tukea monitoimijaiseen yhteistyöhön. Helsingin kaupunki.<<https://www.hel.fi/static/nk/Klaari/Verkostotyokalupakki.pdf>>. Viitattu 9.1.2023.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry 2019. Ammattikorkeakoulujen opin-näytetöiden eettiset suositukset. < <https://www.arene.fi/julkaisut/raportit/opinnaytetoiden-eettiset-suositukset/> > Viitattu 29.12.2022.

Collan, Elli 2022. Verkosto kannattelee ja pitää huolta. Teoksessa Aalto, Satu & Suti-nen Heli (toim.). Puheenvuoroja etsivästä vanhustyöstä. Helsinki: Helsingin Diakonis-salaitoksen säätiö sr 2022. 44-46.<[https://evermade-hdl.s3.eu-central-1.ama-zonaws.com/wp-content/uploads/2022/02/14131411/Etsiva-vanhustyo.pdf](https://evermade-hdl.s3.eu-central-1.amazonaws.com/wp-content/uploads/2022/02/14131411/Etsiva-vanhustyo.pdf)>. Viitattu 11.1.2023.

Etsivän vanhustyön verkostokeskus 2019. Askeleet etsivään vanhustyöhön -kortti-pakka. <https://www.valli.fi/wp-content/uploads/2020/02/Julkaisut_Navigaatiokortit2.pdf>.

Hakanen, Matti & Heinonen, Upi & Sipilä, Petri. 2007 Verkostojen strategiat. Menesty yhteistyössä. Helsinki: Edita

Halla, Pii & Orvasto, Oskari & Rahunen, Saija & Nikula, Ulla-Maija 2015. Aikaa, päättä ja sydäntä- Löytävä työ ikäihmisten arjen tukena. <[https://fingerroos.net/wp-con-tent/uploads/2018/09/Aikaa_paata_ja_sydanta_Loytava_tyo_ikaihminen_arjen_tu-kena.pdf](https://fingerroos.net/wp-content/uploads/2018/09/Aikaa_paata_ja_sydanta_Loytava_tyo_ikaihminen_arjen_tu-kena.pdf)>.

Heiskanen-Erhinmwingbovo, Anne 2021. Etsivä vanhustyö ja ikääntyvät maahan muut-taneet. Tutkimuksellinen kehittämistyö. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Vanhustyön tutkinto-ohjelma YAMK. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/511978/Heis-kanen-Erhinmwingbovo_Anne.pdf.pdf?sequence=2&isAllowed=y->>. Viitattu 6.9.2022.

Heikkilä, Tarja 2014. Tilastollinen tutkimus. 9. uudistettu painos. Porvoo: Edita.

Hiltunen, Leena. 2009. Validiteetti ja reabiliteetti. Graduryhmä. Jyväskylän yliopisto. <http://www.mit.jyu.fi/ope/kurssit/Graduryhma/PDFt/validius_ ja_reabiliteetti.pdf>. Viitattu 19.3.2023.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. 15. painos. Helsinki: Tammi.

Jyrämä, Annukka & Mattelmäki, Tuuli (toim.) 2015. Palvelumuotoilu saapuu verkostojen kaupunkiin. Verkosto- ja muotoilunäkökulmia kaupungin palvelujen kehittämiseen. Aalto-yliopiston julkaisusarja. Taide + Muotoilu + Arkkitehtuuri 1/2015 Aalto-yliopiston taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu. Aalto ARTS Books Helsinki. <<https://aaltodoc.aalto.fi/bitstream/handle/123456789/15106/isbn9789526060606.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>.

Järvensivu, Timo 2019. Verkostojen johtaminen. Opi ja etene yhdessä. Helsinki, Suomi: BoD - Books on Demand.

Järvensivu, Timo & Nykänen, Katri & Rajala, Rika 2010. Verkostojohtamisen opas: Verkostotyöskentely sosiaali- ja terveysalalla. <<http://docplayer.fi/799109-Verkostojoh-tamisen-opasverkostotyoskentely-sosiaali-ja-terveysalalla.html>>. Viitattu 9.1.2023.

Kaartinen-Koutaniemi, Jaakko (toim.) (2012) Etsivässä työssä. Helsinki: LK-kirjat.

Kallinen, Timo & Kinnunen, Taina. Etnografia. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. <<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>>.

Kittilä, Riitta 2018. Vinkkejä verkostotyöhön. Soste. Sote-järjestöt. Päivitetty 1.2.2018. <<https://www.soste.fi/blogikirjoitus/vinkkejä-verkostotyohon/>>. Viitattu 10.5.2022.

Kuikka, Anu 2015. Etsivä vanhustyö meillä ja muualla. Kehittyvät vanhuspalvelut julkaisuja 1/2015. Helsinki: Vanhus- ja lähimmäispalveluliitto ry (Valli). <https://www.valli.fi/wp-content/uploads/2019/11/Etsiva_vanhustyoy-raportti_2015.pdf>. Viitattu 6.9.2022.

Korf, Dirck J & Riper, Helee & Freeman, Marielle & Lewis, Roger & Grant, Ian & Jacob, Elisabeth & Mouglin, Chantal & Nilson, Margareta 1999. Outreach work among drug users in Europe: Concepts, practise and terminology. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. <https://www.emcdda.europa.eu/attachments.cfm/att_93520_EN_Insight2.pdf>.

Lahtela, Anni 2020. Verkostotyön kehittäminen muotoilun keinoin ja systeemiajattelua vahvistaen. Opinnäytetyö. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Muotoilun tutkinto-ohjelma. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/352428/Lahtela_Anni%20Verkostoty%F6n%20kehitt%E4minen%20muotoilun%20keinoin%20ja%20systeemiajattelua%20vahvistaen.pdf;jsessionid=9863A7A43B317AB1878F2898785A6C82?sequence=2>.

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 565/2020. Annettu Naantalissa 9.7.2020. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2020/20200565>>. Viitattu 6.5.2022.

Minun verkostoni. [Osaajia työelämään -verkko-oppimisympäristö](https://peda.net/poke/oppimateriaalit/osaajiatyoelamaan/oppimisymparisto). Pedagogiikkaa nettissä. <<https://peda.net/poke/oppimateriaalit/osaajiatyoelamaan/oppimisymparisto>>. Viitattu 25.3.2023.

Mäkelä, Anna 2022. Ammattilaisten on pidettävä rohkeasti ääntä hoivapolitiikan tuottamista palvelukatveista. Teoksessa Aalto, Satu & Sutinen Heli (toim.). Puheenvuoroja etsivästä vanhustyöstä. Helsinki: Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö sr 2022. 10-13. <<https://evermade-hdl.s3.eu-central-1.amazonaws.com/wp-content/uploads/2022/02/14131411/Etsiva-vanhustyo.pdf>>.

Ring, Marjo & Hammar, Teija 2022. Huoli-ilmoituksen käyttö Suomessa – selvitys. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos - Työpaperi 46/2022. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/145774/TY%c3%962022_046_Huoli-ilmoituksen%20k%c3%a4ytt%c3%b6%20Suomessa%20-%20selvitys_s_270123.pdf?sequence=4&isAllowed=y>.

Romppainen, Anu 2007. Verkosto-organisaation moniammatillisen tiimityön kehittäminen Etelä-Karjalan työvoiman palvelukeskuksessa. Lisensiaatintutkimus. Kasvatustieteellinen tiedekunta, Tampereen yliopisto. <<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/76473/lisuri00073.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>. Viitattu 9.1.2023.

Ruotsalainen, Suvi 2022. Etsivän vanhustyön tematiikkaa tutkimuksen näkökulmasta. Miksi olen ryhtynyt tutkimaan etsivää vanhustyötä? Teoksessa Aalto, Satu & Sutinen Heli (toim.). Puheenvuoroja etsivästä vanhustyöstä. Helsinki: Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö sr 2022. 38-40. <<https://evermade-hdl.s3.eu-central-1.amazonaws.com/wp-content/uploads/2022/02/14131411/Etsiva-vanhustyo.pdf>>.

Räsänen, Anu 2022. Etsivä vanhustyö tuli luontevasti mukaan Seniorineuvolatoimintaan. Teoksessa Aalto, Satu & Sutinen Heli (toim.). Puheenvuoroja etsivästä vanhustyöstä. Helsinki: Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö sr 2022. 38-40. <<https://evermade-hdl.s3.eu-central-1.amazonaws.com/wp-content/uploads/2022/02/14131411/Etsiva-vanhustyo.pdf>>.

Seikkula, Jaakko & Arnki, Tom Erik 2009. Dialoginen verkostotyö. 2. painos. Esa print Oy.

Sitra 2021. Parempia palveluita verkostomalleilla. Sote-järjestäjän työkalut. Sitran selviytyksiä 143. Haukilahti Aki (toim.) Huhtikuu 2021. 2. uudistettu laitos. <<https://www.sitra.fi/app/uploads/2021/04/sitra-parempia-palveluita-verkostomalleilla-v2.pdf>>.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2020a. Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2020–2023: Tavoitteena ikäystävällinen Suomi. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:29. <<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162455>>. Viitattu 6.5.2022.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2020b. Kansallinen ikäohjelma vuoteen 2030. Tavoitteena ikäkyvykäs Suomi. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:31. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162462/STM_2020_31_j.pdf?sequence=4&isAllowed=y>. Viitattu 29.1.2023.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2023. Terveyden edistäminen kunnissa. Päivitetty 9.1.2023. <<https://stm.fi/terveyden-edistaminen/kunnat>>. Viitattu 1.2.2023.

Stähle, Pirjo & Laento, Kari 2000. Strateginen kumppanuus – avain uudistumiskykyyn ja ylivoimaan. Ekonomia-sarjaa. Yhteistyössä Suomen Ekonomiliitto ja WSOY. Porvoo.

Taanila, Aki 2022. Korrelaatiokertoimen tulkinta. Akin menetelmäblogi. Blogipostaus 11.5.2022. <<https://tilastoapu.wordpress.com/korrelaatiokertoimen-tulkinta/>>. Viitattu 4.12.2022.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta Tenk 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. <https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf>. Viitattu 29.12.2022.

Tietoarkisto. Aineistohallinnan suunnittelu. Tampereen yliopisto. <<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/aineistohallinta/aineistohallinnan-suunnittelu/>>. Viitattu 19.3.2022.

Tietoarkisto. Kyselylomakkeen laatiminen. Tampereen yliopisto. <<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/metelmaopetus/kvanti/kyselylomake/laatiminen/>>. Viitattu 8.5.2022.

Tietosuojavaltuutetun toimisto. Rekisteröidyn oikeudet. Oikeus saada tietoa henkilötietojen käsittelystä. <<https://tietosuoja.fi/oikeus-saada-tietoa-kasittelysta>>. Viitattu 27.12.2022.

Tiittula, Päivi & Lauhde, Tiina 2022. Sote-muutos vaatii järjestöjä kehittämään yhteistyötään. Etsivän vanhustyön verkostokeskus. <<https://www.valli.fi/sote-muutos-vaatii-jarjestoja-kehittamaan-yhteistyotaan/>>. Viitattu 6.1.2023.

Tiittula, Päivi 2020. Etsivä vanhustyö ja välittämisen kulttuuri. Kansallinen senioriliitto ry. <<https://www.senioriliitto.fi/rohkeastiseniori/artikkeleita-ja-tietoa-rohkeasti-senioriteemasta/etsiva-vanhustyo-ja-valittamisen-kulttuuri/>>. Viitattu 10.3.2022.

Tiittula, Päivi 2021. Pitääkö olla huolissaan? Jos iäkkään selviytyminen arjessa huolettaa, tee huoli-ilmoitus! Etsivän vanhustyön verkostokeskus. <<https://www.valli.fi/pi-taako-olla-huolissaan-jos-iakkaan-selviytyminen-arjessa-huolettaa-tee-huoli-ilmoitus/>>. Viitattu 6.1.2023.

Tiittula, Päivi 2022. Ikääntyvä yhteiskunta tarvitsee välittämisen kulttuuria. Teoksessa Aalto, Satu & Sutinen Heli (toim.). Puheenvuoroja etsivästä vanhustyöstä. Helsinki: Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö sr 2022. 38-40. <<https://evermade-hdl.s3.eu-central-1.amazonaws.com/wp-content/uploads/2022/02/14131411/Etsiva-vanhustyo.pdf>>.

Valli ry 2021. Paremman vanhuuden puolesta. <<https://www.valli.fi/valli-ry/>>. Viitattu 10.3.2022.

Valli ry. Etsivän vanhustyön verkostokeskus. <<https://www.valli.fi/tyomuotomme/etsivan-vanhustyon-verkostokeskus/>>. Viitattu 1.12.2022.

Valli, Raine & Perkkilä, Päivi 2018. Sähköinen kyselylomake ja sosiaalinen media aineiston keruussa. Teoksessa Valli, Raine (toim.). Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Jyväskylä: PS-kustannus.

Valtioneuvoston kanslia 2019. Verkostojohtamisen opas. Valtioneuvoston kanslian julkaisuja 2019:12. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161513/VNK_12_19_Verkostojohtamisen_opas.pdf?sequence=4&isAllowed=y>. Viitattu 11.1.2023.

Van Aerschot, Lina. 2022. Etsivä vanhustyö paikkaa palvelujen riittämättömyyttä. Sosiaalipoliittinen yhdistys ry. <<https://sosiaalipoliittinenyhdistys.fi/julkaisutoiminta/blogi-sosiaalipolitiikka-2020/etsiva-vanhustyo-paikkaa-palvelujen-riittamattomytta/>>. Viitattu 3.1.2023.

Van Aerschot, Lina & Sihto, Tiina 2022. Etsivä vanhustyö vähentää hoivaköyhyyttä. Teoksessa Aalto, Satu & Sutinen Heli (toim.). Puheenvuoroja etsivästä vanhustyöstä. Helsinki: Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö sr 2022. 6-7. <<https://evermade-hdl.s3.eu-central-1.amazonaws.com/wp-content/uploads/2022/02/14131411/Etsiva-vanhustyo.pdf>>.

Vehkalahti, Kimmo 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki.

Vilkka, Hanna 2021a. Määrällinen tutkimusmenetelmä käytännössä. Teoksessa Vilkka, Hanna. Tutki ja Kehitä. E-kirja. Jyväskylä: PS-kustannus. Luku 4.

Vilkka, Hanna 2021b. Määrällinen tutkimus. Teoksessa Vilkka, Hanna. Näin onnistut opinnäytetyössä. Ratkaisut tutkimuksen umpikujiiin. E-kirja. Jyväskylä: PS-kustannus. Osa 1.

Vilkka, Hanna 2021b. Määrällinen analyysi. Teoksessa Vilkka, Hanna. Näin onnistut opinnäytetyössä. Ratkaisut tutkimuksen umpikujiiin. E-kirja. Jyväskylä: PS-kustannus. Osa 3.

Saatekirje Facebook ryhmään

FB-julkaisu

Hyvä etsivää vanhustyötä tekevä ammattilainen tai vapaaehtoinen,

Tervetuloa vastaamaan etsivää vanhustyötä ja verkostoja koskevan sähköiseen kyselyyn 19.8.-8.9.2022 välisenä ajanjaksona.* Kyselyyn vastaaminen vie vastaajalta noin 10-20 minuuttia.

Kyselyllä halutaan kartoittaa etsivässä vanhustyössä esiintyviä verkostoja ja selvittää, minkälaisia kokemuksia Sinulla on verkostoyhteistyöstä ja sen merkityksestä omassa toiminnassasi. Kyselyn tuloksia voidaan hyödyntää etsivän vanhustyön menetelmiä ja palvelujärjestelmien kehittämisessä.

Kysely on Metropolia Ammattikorkeakoulun geronomiopintojen opinnäytetyö ja se toteutetaan yhteistyössä VALLI ry:n kanssa. Kyselyn tulokset raportoidaan kvantitatiivisia menetelmiä hyödyntäen anonymisti kevään 2023 aikana. Ohessa tarkempi tiedote tutkimuksesta ja henkilötietojen käsittelystä. Facebook ei ole osallisena kyselyssä.

TÄSSÄ ON LINKKI KYSELYYN

Vastauksistasi kiittäen, Sara Buono ja Merja Palkama

Kyselylomake

Verkostot etsivässä vanhustyössä

 Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

Kiitos, että avasit kyselyn. Pyydämme Sinua vastaamaan omien kokemustesi pohjalta. Kysely koostuu 20 kysymyksestä, joista valtaosa on monivalintakysymyksiä. Kyselyyn vastaaminen vie noin 10-15 minuttia.

Kyselyyn vastataan anonyymisti ja annettuja vastauksia käsitellään luottamuksellisesti. Tulevassa opinnäytetyön tulosraportissa ei yksittäistä vastaajaa pysty tunnistamaan. Tutkimuksen aineistoa ei luovuteta ulkopuolisille tahoille.

Kyselyllä halutaan kartoittaa etsivässä vanhustyössä esiintyviä verkostoja ja selvittää minkälaisia kokemuksia osallistujilla niistä on. Etsivän vanhustyön verkostoilla tarkoitetaan tässä kyselyssä sellaisia työryhmiä, tiimejä tai yhteisöjä, joissa erilaiset ihmiset ja eri organisaatioita edustavat henkilöt käsittelevät syrjäytymisuhan alla olevien ikääntyneiden hyvinvointia sekä osaltaan edistävät keinoja tavoittaa ja auttaa tuen tai avun tarpeessa olevia ikääntyneitä ihmisiä oikea-aikaisesti.

Kyselyn ulkopuolelle on rajattu kunnan sote-palvelujen piiriin kuuluvien ikääntyneiden asioihin pureutuva ja hyvinvointia edistävä verkostotyö.

[Tietosuojaselosteesta](#) löydät lisätietoa opinnäytetyöstä ja kyselystä.

Yhteyden opinnäytetyöntekijöihin saat sähköpostitse, etunimi.sukunimi@metropolia.fi

Ajastanne ja vastauksistanne lämpimästi kiittäen,
Sara Buono & Merja Palkama

1. Vahvistan, että olen lukenut ja tutustunut tietosuojaselosteeseen *

Kyllä

2. Missä organisaatiossa työskentelet tai toimit vapaaehtoisena (esim. luottamustehtävissä)? Voit valita useita vaihtoehtoja. *

- Kunnalla tai kaupungilla
- Kuntayhtymällä tai sairaanhoitopiirillä
- Valtakunnallisessa tai alueellisessa järjestössä
- Paikallisessa yhdistyksessä
- Yksityisellä sektorilla
- Kirkolla tai seurakunnalla
- Säätiöllä
- Muualla, missä? _____

3. Miten etsivää vanhustyötä toteutetaan organisaatiossa, jossa työskentelet tai toimit vapaaehtoisena? Voit valita useita vaihtoehtoja.

*

- Organisaation toiminnan päätarkoituksena
- Vakiintuneena osana organisaation perustoimintaa
- Hanke- tai projektiluontoisesti
- Muuten, miten? _____
- En tiedä

4. Millä tulevilla SOTE-hyvinvointialueella tai -alueilla organisaatiosi toimii? Voit valita useita vaihtoehtoja. *

☐ Kaikilla alueilla	☐ Ahvenanmaa
☐ Pohjanmaa	☐ Etelä-Karjala
☐ Etelä-Savo	☐ Helsinki
☐ Itä-Uusimaa	☐ Kainuu
☐ Kanta-Häme	☐ Keski-Pohjanmaa
☐ Keski-Suomi	☐ Keski-Uusimaa
☐ Kymenlaakso	☐ Lappi
☐ Länsi-Uusimaa	☐ Pirkanmaa
☐ Pohjanmaa	☐ Pohjois-Karjala
☐ Pohjois-Pohjanmaa	☐ Pohjois-Savo
☐ Päijät-Häme	☐ Satakunta
☐ Vantaa ja Kerava	☐ Varsinais-Suomi
☐ HUS	☐ En tiedä

5. Sisältyykö työtehtäviisi tai vapaaehtoistoimeesi etsivän vanhustyön edistäminen? *

- Kyllä   Ei   En tiedä

Jos vastasit kysymykseen kyllä tai en tiedä, siirry kohtaan 6. Jos vastasit kysymykseen ei, siirryt kohtaan 20.

6. Kuvaile lyhyesti, miten edistät etsivää vanhustyötä. *

---

7. Missä asemassa edistät etsivää vanhustyötä tällä hetkellä? Voit valita useita vaihtoehtoja. *

- Vapaaehtoisena etsivänä kentällä
- Vapaaehtoisena luottamushenkilönä ja/tai päättäjänä
- Vapaaehtoisena muissa tehtävissä, missä? _____
- Työsuhteisena (koko-, osa- tai määräaikainen)
- Vuokratyösuhteessa (palkan maksaa eri taho, kuin missä työskentelet)
- Yrittäjänä
- Muu, mikä? _____

8. Kuinka monta vuotta olet nykyisessä tehtävässäsi edistänyt etsivää vanhustyötä? Kirjoita vastaus puolen vuoden tarkkuudella, esim. 3,5. *

v

9. Kuinka monta vuotta olet yhteensä työskennellyt tai toiminut etsivää vanhustyötä edistäen? Kirjoita vastaus puolen vuoden tarkkuudella, esim. 8,5. *

v

10. Kuinka monta tuntia keskimäärin tällä hetkellä käytät etsivän vanhustyön kehittämiseen viikoittain? Kirjoita vastaus kokonaislukuna, esim. 12. *

t

11. Osallistutko verkostoyhteistyöhön etsivän vanhustyön kehittämiseksi ja/tai edistämiseksi? *

Kyllä En

Jos vastasit kysymykseen kyllä, siirry kohtaan 12. Jos vastasit kysymykseen ei, siirryt kohtaan 20.

12. Kuinka monta tuntia keskimäärin käytät verkostotyöskentelyyn etsivän vanhustyön kehittämiseksi ja/tai edistämiseksi viikoittain? Kirjoita vastaus kokonaislukuna, esim. 8. *

13. Kuinka moneen verkostoon kuulut etsivän vanhustyön edistämiseksi?

Verkostoilla tarkoitetaan työryhmiä, tiimejä tai yhteisöjä, joissa käsitellään syrjäytymisuhan alla olevien ikääntyneiden hyvinvointia sekä edistetään ja kehitetään keinoja tavoittaa ja auttaa tuen tai avun tarpeessa olevia ikääntyneitä ihmisiä oikea-aikaisesti. Kyselyn ulkopuolelle on rajattu kunnan sote-palvelujen parissa jo olevien ikääntyneiden asioihin pureutuva ja hyvinvointia edistävä verkostotyö.

Kirjoita vastaus kokonaislukuna, esim. 6. *

v

14. Arvio etsivää vanhustyötä edistävään verkostotyöhön käyttämäsi ajan mahdollista muuttumista tulevaisuudessa nykyisessä tehtäväsäsi?

*

- Verkostotyöhön käytetty aika lisääntyy
- Verkostotyöhön käytetty aika pysyy samana kuin nyt
- Verkostotyöhön käytetty aika vähenee
- En tiedä

15. Luettele tahoja, joiden kanssa teet verkostotyötä etsivän vanhustyön edistämiseksi säännöllisesti tai satunnaisesti. Voit valita useita vaihtoehtoja. Tarvittaessa täydennä luettelo ja tietoja vapaaseen tekstikenttään kohdassa 16. *

☐ läkkään	omaiset	☐ läkkään naapurit, ystävät
☐ Kunnan seniorineuvonta		☐ Kunnan sosiaalitoimi
☐ Kotihoito		☐ Seniori- ja palvelukeskukset
☐ Terveystieteiden tutkimuskeskus		☐ Kirkko / seurakunta
☐ Paikalliset yhdistykset		☐ Alueelliset / valtakunnalliset järjestöt
☐ Oppilaitokset		☐ Isännöitsijät / huoltoyhtiöt
☐ Poliisi / pelastuslaitos		☐ Muita, mitä? Jatka kohdassa 16

16. Jatka kysymyksen 15 vastauksia. Minkä muiden tahojen kanssa teet verkostoyhteistyötä etsivän vanhustyön edistämiseksi? Tarkenna myös mm. yhdistys- ja järjestötietoja.

---

17. Kuinka tärkeänä pidät alle lueteltuja verkostotyöhön vaikuttavia tekijöitä?

Valitse omaa näkemystäsi parhaiten vastaava vastausvaihtoehto 5-portaiselta asteikolta: 1=täysin merkityksettömänä, 2=melko merkityksettömänä, 3=en osaa sanoa, 4=melko tärkeänä, 5=erittäin tärkeänä. *

	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐
Avoimuus	☐	☐	☐	☐	☐
Vuorovaikutus	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteinen tavoite	☐	☐	☐	☐	☐

Sitoutuminen	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteiset työskentelytavat	☐	☐	☐	☐	☐
Jaettu johtajuus	☐	☐	☐	☐	☐
Sovittu aikataulu	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteneväinen käsitteistö	☐	☐	☐	☐	☐
Osallistujien moniammatillisuus	☐	☐	☐	☐	☐
Avoin tiedonkulku	☐	☐	☐	☐	☐
Osallistujien pysyvyys	☐	☐	☐	☐	☐
Kokoukset säännöllisyys	☐	☐	☐	☐	☐
Verkostoon osallistuvien keskinäinen tunteminen	☐	☐	☐	☐	☐
Eri tahojen laaja edustus	☐	☐	☐	☐	☐
Verkoston lähitapaamiset	☐	☐	☐	☐	☐

18. Luettele tärkeysjärjestyksessä mielestäsi hyvin toimivan verkoston kolme (3) keskeisintä tekijää tai ominaisuutta.

1

2

3

19. Seuraavassa kysytään yleisiä kokemuksiasi verkostotyön käytännön toiminnasta niissä etsivän vanhustyön verkostoissa, joihin osallistut.

Valitse omia kokemuksiasi parhaiten vastaava väittämä 5-portaiselta asteikolta: 1=täysin eri mieltä, 2=osin eri mieltä, 3=ei samaa, eikä eri mieltä, 4=osin samaa mieltä, 5=täysin samaa mieltä. *

	1	2	3	4	5
Edustamani organisaatio edellyttää etsivää vanhustyötä edistäviin verkostoihin osallistumista	☐	☐	☐	☐	☐
Verkostotyö motivoi minua	☐	☐	☐	☐	☐
Etsivän vanhustyön verkostoihin on helppo päästä mukaan	☐	☐	☐	☐	☐
Verkostoissa jaetaan etsivää vanhustyötä tukevia kokemuksia osallistujien kesken	☐	☐	☐	☐	☐
Verkostoissa saa tietoa muiden toimijoiden palveluista ja toiminnasta etsivän vanhustyön parissa	☐	☐	☐	☐	☐
Etsivän vanhustyön verkostoissa on selkeät tavoitteet	☐	☐	☐	☐	☐
Verkostotyöhön osallistuminen edistää osallistujien omiin töihin tai vapaaehtoistehtäviin liittyvien tavoitteiden saavuttamista etsivässä vanhustyössä	☐	☐	☐	☐	☐

Verkostokumppaneilta oppii oman työn tai vapaaehtoistehtävän kannalta merkityksellisiä asioita	☐	☐	☐	☐	☐
Oman roolin hahmottaminen etsivän vanhustyön verkostoissa on selkeää	☐	☐	☐	☐	☐
Etsivän vanhustyön verkostojen toimintatavoista sovitaan yhdessä osallistujien kesken	☐	☐	☐	☐	☐
Etsivän vanhustyön verkostoissa on selkeä työnjako osallistujien kesken	☐	☐	☐	☐	☐

	eri mieltä	eri mieltä	eikä eri mieltä	samaa mieltä	samaa mieltä
Etsivän vanhustyön verkostoissa on luottamuksellinen ilmapiiri	☐	☐	☐	☐	☐
Verkostoissa on luotu uusia toimintatapoja etsivän vanhustyön edistämiseksi	☐	☐	☐	☐	☐
Verkostotyö on tehokasta ajankäyttöä etsivän vanhustyön edistämiseksi	☐	☐	☐	☐	☐
Lähitapaamiset soveltuvat etsivän vanhustyön verkostotyöskentelyyn	☐	☐	☐	☐	☐
Etätapaamiset soveltuvat etsivän vanhustyön verkostotyöskentelyyn	☐	☐	☐	☐	☐
Etsivän vanhustyön verkostoissa asioista päätetään yhdessä	☐	☐	☐	☐	☐
Etsivän vanhustyön verkostojen toimintaa arvioidaan yhdessä osallistujien kesken	☐	☐	☐	☐	☐
Etsivän vanhustyön verkostoissa voi vaikuttaa alan kehitykseen	☐	☐	☐	☐	☐
Verkostotyö auttaa etsivän vanhustyön kohderyhmän tavoittamisessa	☐	☐	☐	☐	☐
Verkostotyö tuo lisäarvoa etsivään vanhustyöhön paikallistasolla	☐	☐	☐	☐	☐

20. Kerro vielä lyhyesti, miten toivoisit etsivää vanhustyötä edistävän verkostoyhteistyön kehittyvän tulevaisuudessa?

Kiitos vastauksistasi.

Tiedote opinnäytetyöstä

Etsivä vanhustyö ja verkostot

Pyyntö osallistua opinnäytetyön kyselyyn

Teitä pyydetään osallistumaan opinnäytetyön kyselyyn, joka kartoittaa etsivässä vanhustyössä esiintyviä verkostoja ja selvittää, minkälaisia kokemuksia alan toimijoilla on verkostoyhteistyöstä sähköisen kyselylomakkeen avulla. Olemme arvioineet, että sovellutte tutkimukseen, koska olette liittyneet Vanhus- ja lähimäispalvelun liitto VALLI ry:n Etsivän vanhustyön verkostokeskuksen ylläpitämään Etsivän vanhustyön tekijät & kehittäjät Facebook-ryhmään, jossa vertaiskehitetään ja jaetaan tietoa sekä kokemuksia etsivästä vanhustyöstä.

Tämä tiedote kuvaa tutkimusta ja teidän osuuttanne siinä. Perehdyttyänne tähän tiedotteeseen teidän on mahdollista esittää kysymyksiä opinnäytetyöstä ja sähköisestä kyselystä opinnäytetyöntekijöiltä sähköpostitse. Suostumuksenne osallistua kyselyyn ilmaisette vastaamalla sähköisen kyselylomakkeen kysymyksiin ja lähettämällä vastaukset ”Lähetä vastaukset” -painikkeella.

Vapaaehtoisuus

Opinnäytetyöhön osallistuminen on vapaaehtoista. Kieltäytyminen ei vaikuta kohteluunne Etsivän vanhustyön verkostoissa tai sosiaalisen median ryhmissä. Voitte myös keskeyttää kyselyyn vastaamisen koska tahansa syytä ilmoittamatta. Mikäli vastaatte kyselyyn ja lähetätte sen, niin kerättyjä tietoja voidaan käyttää osana opinnäytetyön aineistoa.

Opinnäytetyön tarkoitus

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on syventyä etsivään vanhustyöhön ja siinä esiintyviin verkostoihin. Haluamme selvittää minkälaisiin verkostoihin te etsivän vanhustyön toimijoina osallistutte ja miten koette verkostoyhteistyön merkityksen omassa työssänne? Opinnäytetyön tuloksia voidaan tulevaisuudessa hyödyntää etsivän vanhustyön menetelmiä ja palvelujärjestelmiä kehitettäessä.

Opinnäytetyön toteuttajat

Opinnäytetyön yhteisvastuullisia toteuttajia ovat Metropolia Ammattikorkeakoulun vanhustyön koulutusohjelman opiskelijat Sara Buono ja Merja Palkama. Opinnäytetyön ohjaavana opettajana toimii Metropolia Ammattikorkeakoulun lehtori Miia Pulkkinen. Opinnäytetyön työelämän kumppani on Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry ja siellä yhteyshenkilönä toimii Etsivän vanhustyön verkostokeskusta johtava erityisasiantuntija Päivi Tiittula.

VALLI ry on vuonna 1953 perustettu valtakunnallinen vanhustyötä tekevä asiantuntijajärjestö, jonka alla toimii Etsivän vanhustyön verkostokeskus. Keskuksen tavoite on vastata iäkkäiden ihmisten piilossa olevaan avuntarpeeseen sekä auttamisen painopisteen siirtämiseen korjaavasta työstä ennakoiwaan ja ennaltaehkäisevään tukeen. Keskuksella on tiedottamiseen ja vuorovaikutukseen suunnattuja sosiaalisen median kanavia, mm. Etsivän vanhustyön tekijät & kehittäjät Facebook-ryhmä.

Opinnäytetyön toteutus ei vaadi rahoitusta, eikä siitä makseta erillisiä korvauksia millekään taholle tai toimijalle. Työelämäkumppani on antanut opinnäytetyön tekijöille luvan oman sosiaalisen median kanavansa hyödyntämiseen kyselyn kohderyhmän tavoittamista varten kuluitta, samoin kyselyn toteutuksessa vaadittavan Webropol kysely- ja raportointityökalun käytön. Muiden opinnäytetyössä käytettyjen ohjelmistojen lisenssit ovat opinnäytetyöntekijöille ilmaisia Metropolian Ammattikorkeakoulun kautta.

Opinnäytetyön menetelmät ja toimenpiteet

Opinnäytetyö on tutkielmatyyppinen ja aineistonkeruu tapahtuu vakioidulla sähköisellä kyselylomakkeella, joka on suunnattu etsivän vanhustyön kokemusasiantuntijoille sosiaalisessa mediassa. Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista ja opinnäytetyöhön osallistumisen vahvistaminen tapahtuu lomakkeen "Lähetä vastaukset" -painiketta painamalla.

Kyselyyn osallistuminen edellyttää internetyhteyttä ja VALLI ry:n Etsivän vanhustyön tekijät & kehittäjät Facebook-ryhmään kuulumista, jossa osallistumiskutsu anonyymien kyselylinkin kanssa julkaistaan ryhmässä syys-lokakuun aikana. Kysely on avoin noin 10–14 päivän ajan. Varsinaiseen kyselyyn vastaaminen vie vastaajalta noin 10–20 minuuttia.

Kustannukset ja niiden korvaaminen

Opinnäytetyöhön osallistuminen ei maksa teille mitään. Osallistumisesta ei myöskään makseta erillistä korvausta tai palkkiota.

Opinnäytetyön tuloksista tiedottaminen

Kysymyksessä on opinnäytetyö, joka julkaistaan avoimesti Theseus-tietokannassa sen valmistuttua, viimeistään heinäkuussa 2023.

Opinnäytetyön päättymisen

Opinnäytetyö valmistuu viimeistään huhtikuussa 2023, ellei tutkimuksen suorittaja(t) keskeytä opinnäytetyön tekemistä henkilökohtaisista syistä tai muista syistä, kuten liian pienen vastausmäärän takia.

Lisätiedot

Pyydämme teitä tarvittaessa esittämään opinnäytetyöhön liittyviä kysymyksiä sen tekijöille.

Opinnäytetyötekijät

Sara Buono

Merja Palkama

Opinnäytetyön

ohjaaja:

Lehtori Miia Pulkkinen Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy

Opinnäytetyön tietosuojaseloste: Henkilötietojen käsittely opinnäytetyössä

Tässä opinnäytetyössä käsitellään teitä koskevia henkilötietoja voimassa olevan tietosuojalainsäädännön (EU:n yleinen tietosuoja-astus, 679/2016, ja voimassa oleva kansallinen lainsäädäntö) mukaisesti. Seuraavassa kuvataan henkilötietojen käsittelyyn liittyvät asiat.

Tutkimuksen rekisterinpitäjä

Tässä opinnäytetyössä rekisterinpitäjä ovat opinnäytetyöntekijät ja VALLI ry yhdessä.

Yhteisrekisterinpitäjien vastuut – kts. Liite

Opiskelijat ja työelämän kumppani vastaa henkilötietojen käsittelystä koko niiden elinkaaren ajan. (kuka päättää esim. henkilötietojen säilytysajasta ja kuka poistaa ne, kun säilytysaika on umpeutunut?)

Opiskelijat ja työelämän kumppani ovat yhdessä valinneet ja päättäneet henkilötietojen käsittelyssä käytettävistä työvälineistä (tietojärjestelmät/ohjelmistot).

Opiskelijat ja työelämän kumppani vastaavat yhdessä henkilötietojen käsittelyssä käytettävien työvälineiden ja/tai tallennusalustojen tietoturvasta

Opiskelijat ja työelämän kumppani vastaa rekisteröityjen oikeuksien toteuttamisesta.

Opiskelijat vastaavat rekisteröidyn informoinnista

Voitte kysyä lisätietoja henkilötietojenne käsittelystä rekisterinpitäjän yhteyshenkilöltä

Rekisterinpitäjien yhteyshenkilöiden tiedot:

Metropolian Ammattikorkeakoulu

Sara Buono

Merja Palkama

Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry
Virpi Dufva, toiminnanjohtaja, Heidi Nieminen, järjestökoordinaattori

Lisäksi Webropol-kyselylomakkeeseen on pääsy seuraavilla yhteistyökumppaneilla:

Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry

Sari Vapaavuori, kehitysjohtaja

Päivi Tiittula, erityisasiantuntija

Opinnäytetyön kyselylomakkeessa teistä kerätään seuraavia henkilötietoja

- työpaikka

- etsivän vanhustyön verkostoyhteistyökumppanit

Teillä ei ole sopimukseen tai lakisääteiseen tehtävään perustuvaa velvollisuutta toimittaa henkilötietoja, vaan osallistuminen opinnäytetyöhön on täysin vapaaehtoista. Opinnäytetyössä ei henkilötietojanne kerätä muista lähteistä.

Henkilötietojenne suojausperiaatteet

Opinnäytetyön tekijät käyttävät Metropolian sähköpostijärjestelmää viestintään keskenään sekä ohjaavan opettajansa ja työelämän kumppaniensa kanssa. Metropolian verkkolevyasemaa hyödynnetään aineiston tallentamiseen ja Microsoft Officen ohjelmia vastausten käsittelyyn sekä opinnäytetyön kirjoittamiseen ja esittämiseen. Varmuuskopiot tiedostoista tehdään opinnäytetyöntekijöiden henkilökohtaisille tietokoneille. Kyselylomakkeen vastaukset tallentuvat VALLI ry:n Webropol -kysely- ja raportointityökalun tietokantaan.

Kaikki Metropolian järjestelmät ja ohjelmistot on suojattu henkilökohtaisilla käyttäjätunnuksilla ja salasanoilla. Niitä pääsevät lukemaan vain opinnäytetyön tekijät. Kyselytyökalu Webropol-tietokantaan on pääsy myös kahdella rekisterinpitäjällä ja kahdella yhteyshenkilöllä VALLI ry:stä. Opinnäytetyöntekijöiden tietokoneet on suojattu käyttäjätunnuksin ja salasanoin ja niitä käytetään vain kotioloissa yksityiskäytössä.

Henkilötietojenne käsittelyn tarkoitus

Henkilötietojenne käsittelyn tarkoitus on kartoittaa etsivässä vanhustyössä esiintyviä verkostoja ja selvittää, minkälaisia kokemuksia alan toimijoilla on verkostoyhteistyöstä sähköisen kyselylomakkeen avulla. Opinnäytetyötä voidaan hyödyntää etsivä vanhustyön menetelmien ja yhteistyöverkostojen kehittämisessä.

Henkilötietojenne

käsittelyperuste

Henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste on yleisen edun mukainen tehtävä.

Opinnäytetyön kesto aika

Opinnäytetyön kestä enintään 31.5.2023 asti.

Mitä henkilötiedoillenne tapahtuu tutkimuksen päätyttyä?

Opinnäytetyön päätyttyä henkilötietonne hävitetään poistamalla sähköiset tiedostot opinnäytetyöntekijöiden tietokoneilta ja eri tietokannoista viimeistään 31.4.2023. Webropol -kysely- ja raportointiohjelmassa kyselyn vastaukset säilyvät ns. varmuuskopioina enintään 31.5.2023 asti.

Tietojen luovuttaminen tutkimusrekisteristä

Tietojanne käsittelevät ainoastaan opinnäytetyöntekijät, eikä niitä luovuteta rekisteristä muille tahoille.

Henkilötietojenne mahdollinen siirto EU:n tai ETA-alueen ulkopuolelle

Tietojanne ei siirretä EU:n tai ETA-alueen ulkopuolelle.

Rekisteröitynä teillä on oikeus

Koska henkilötietojanne käsitellään tässä opinnäytetyössä, niin olette rekisteröity opinnäytetyön aikana muodostuvassa henkilörekisterissä. Rekisteröitynä teillä on oikeus:

- saada tietoa henkilötietojen käsittelystä
- tehdä valitus tietosuojavaltuutetun toimistoon, jos katsotte, että henkilötietojanne on käsitelty tietosuojalainsäädännön vastaisesti.

Voitte käyttää oikeuksianne ottamalla yhteyttä rekisterinpitäjiin sähköpostitse.

Opinnäytetyössä kerätyt henkilötietoja ei käytetä profilointiin tai automaattiseen päätöksentekoon

Henkilötietojen käsittely aineistoa analysoitaessa ja opinnäytetyön tuloksia raportoitaessa

Teistä kerättyä tietoa ja kyselyaineistoa käsitellään luottamuksellisesti lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Aineisto analysoidaan ja opinnäytetyön tulokset raportoidaan ryhmätasolla, välttäen yksittäisen henkilön tunnistettavuutta. Kyselyllä kerättyjä tietoja ei anneta opinnäytetyön ulkopuolisille henkilöille.

Opinnäytetyön ja sähköisen kyselyn aineistoa säilytetään Metropolia Ammattikorkeakoulun verkkolevyllä 31.4.2023 saakka, jonka jälkeen se hävitetään poistamalla sähköinen kansio. Webropol –kysely- ja raportointityökalun tietokannassa vastaukset säilyvät varmuuskopiona kuukauden ajan kyselyn poistamisesta, eli viimeistään 31.5.2023.

Opinnäytetyössä kerätyt vastauksia ei voida käyttää myöhemmin, esim. muissa opinnäytetyöissä tai selvityksissä. Opinnäytetyössä kyselyistä esitetyt yhteenvedot ja valmis raportti ovat julkista tietoa ja siten myös myöhemmin hyödynnettävissä.

Tiedote kirjattu 3.9.2022

Helsingissä

Verkostotyöhön vaikuttavat tekijät- taulukot

Taulukko 4. 1–5 /16

		Statistics				
		Luottamuksel lisuus 1 täysin merkityksetön - 5 erittäin tärkeää	Avoimuus 1 täysin merkityksetön - 5 erittäin tärkeää	Vuorovaikutus 1 täysin merkityksetön - 5 erittäin tärkeää	Yhteinen tavoite 1 täysin merkityksetön - 5 erittäin tärkeää	Sitoutuminen 1 täysin merkityksetön - 5 erittäin tärkeää
N	Valid	8	8	8	8	8
	Missing	0	0	0	0	0
Mean		4,88	4,88	5,00	4,88	4,75
Median		5,00	5,00	5,00	5,00	5,00
Mode		5	5	5	5	5
Std. Deviation		,354	,354	,000	,354	,463
Minimum		4	4	5	4	4
Maximum		5	5	5	5	5

Taulukko 5. 6–10 /16

		Statistics				
		Yhteiset työskentelytav at 1 täysin merkityksetön - 5 erittäin tärkeää	Jaettu johtajuus 1 täysin merkityksetön - 5 erittäin tärkeää	Sovittu aikataulua 1 täysin merkityksetön - 5 erittäin tärkeää	Yhteneväinen käsitteistö 1 täysin merkityksetön - 5 erittäin tärkeää	osallistujien moniammatill isuus 1 täysin merkityksetön - 5 erittäin tärkeää
N	Valid	8	8	8	8	8
	Missing	0	0	0	0	0
Mean		4,25	3,88	4,63	4,25	4,50
Median		4,00	4,00	5,00	5,00	5,00
Mode		4	5	5	5	5
Std. Deviation		,707	1,126	,518	1,165	,756
Minimum		3	2	4	2	3
Maximum		5	5	5	5	5

Taulukko 6. 11–16 /16

		Statistics					
		avoin tiedonkulku 1 täysin merkityksetön - 5 erittäin tärkeää	osallistujien pysyvyys 1 täysin merkityksetön - 5 erittäin tärkeää	kokoontumist en säännöllisyys 1 täysin merkityksetön - 5 erittäin tärkeää	Verkkostoon osallistuvien keskinäinen tunteminen 1 täysin merkityksetön - 5 erittäin tärkeää	eri tahojen laaja edustus 1 täysin merkityksetön - 5 erittäin tärkeää	verkoston lähitapaamis et, 1 täysin merkityksetön - 5 erittäin tärkeää
N	Valid	8	8	8	8	8	8
	Missing	0	0	0	0	0	0
Mean		5,00	4,00	4,25	4,63	4,00	4,00
Median		5,00	4,00	4,50	5,00	4,00	4,00
Mode		5	4 ^a	5	5	4	4 ^a
Std. Deviation		,000	1,069	1,035	,518	,926	1,069
Minimum		5	2	2	4	2	2
Maximum		5	5	5	5	5	5

a. Multiple modes exist. The smallest value is shown

Kokemukset verkostotyön käytännön toiminnasta- taulukot

Taulukko 7. 1–5 /21

		Statistics				
		Edustamani organisaatio edellyttää etsivää vanhustyötä edistäviin verkostoihin osallistumista täysin eri mieltä - 5 täysin samaa mieltä	Verkostotyö motivoi minua täysin eri mieltä - 5 täysin samaa mieltä	Etsivän vanhustyön verkostoihin on helppo päästä mukaan täysin eri mieltä - 5 täysin samaa mieltä	Verkostoissa jaetaan etsivää vanhustyötä tukevia kokemuksia osallistujien kesken täysin eri mieltä - 5 täysin samaa mieltä	Verkostoissa saa tietoa muiden toimijoiden palveluista ja toiminnasta etsivän vanhustyön parissa
N	Valid	8	8	8	8	8
	Missing	0	0	0	0	0
Mean		3,75	4,38	4,00	4,13	4,38
Median		4,00	5,00	4,00	4,50	5,00
Mode		4 ^a	5	4 ^a	5	5
Std. Deviation		1,488	1,061	1,069	1,126	1,061
Minimum		1	2	2	2	2
Maximum		5	5	5	5	5

a. Multiple modes exist. The smallest value is shown

Taulukko 8. 6–10 /21

		Etsivän vanhustyön verkostoissa on selkeät tavoitteet	Verkostotyöhön osallistuminen edistää osallistujien omiin tehtäviin liittyvien tavoitteiden saavuttamista etsivässä vanhustyössä	Verkostokumppaneilta oppii oman työn tai vapaaehtoistehtävän kannalta merkityksellisiä asioita	Oman roolin hahmottaminen etsivän vanhustyön verkostoissa on selkeää	Etsivän vanhustyön verkostojen toimintatavoista sovi taan yhdessä osallistujien kesken
N	Valid	8	8	8	8	8
	Missing	0	0	0	0	0
Mean		3,50	4,25	4,75	3,75	3,63
Median		4,00	4,50	5,00	4,00	4,00

Mode	2 ^a	5	5	4	4
Std. Deviation	1,309	1,035	,463	1,035	1,188
Minimum	2	2	4	2	2
Maximum	5	5	5	5	5

Taulukko 9. 11–15 /21

		Statistics				
		Etsivän vanhustyön verkostoissa on selkeä työnjako osallistujien kesken	Etsivän vanhustyön verkostoissa on luottamuksellinen ilmapiiri	Verkostoissa on luotu uusia toimintatapoja etsivän vanhustyön edistämiseksi	Verkostotyö on tehokasta ajankäyttöä etsivän vanhustyön edistämiseksi	Lähtöpaamiset soveltuvat etsivän vanhustyön verkostotyöskentelyyn
N	Valid	8	8	8	8	8
	Missing	0	0	0	0	0
Mean		2,88	4,25	4,13	3,88	4,13
Median		3,00	4,00	4,50	4,00	4,00
Mode		2 ^a	4	5	4	4
Std. Deviation		,835	,707	1,126	,991	,641
Minimum		2	3	2	2	3
Maximum		4	5	5	5	5

a. Multiple modes exist. The smallest value is shown

Taulukko 10. 16–21 /21

		Statistics					
		Etätapaamiset soveltuvat etsivän vanhustyön verkostotyöskentelyyn	Etsivän vanhustyön verkostoissa asioista päätetään yhdessä täysin eri mieltä - 5 täysin samaa mieltä	Etsivän vanhustyön verkostojen toimintaa arvioidaan yhdessä osallistujien kesken täysin eri mieltä - 5 täysin samaa mieltä	Etsivän vanhustyön verkostoissa voi vaikuttaa alan kehitykseen täysin eri mieltä - 5 täysin samaa mieltä	Verkostotyö auttaa etsivän vanhustyön kohderyhmän tavoittamista täysin eri mieltä - 5 täysin samaa mieltä	Verkostotyö tuo lisäarvoa etsivään vanhustyöhön paikallistasolla täysin eri mieltä - 5 täysin samaa mieltä
N	Valid	8	8	8	8	8	8
	Missing	0	0	0	0	0	0
Mean		4,00	3,75	3,50	4,13	4,38	4,63
Median		4,00	4,00	3,50	4,50	5,00	5,00
Mode		4	5	2 ^a	5	5	5
Std. Deviation		,926	1,282	1,195	1,126	1,061	1,061
Minimum		2	2	2	2	2	2
Maximum		5	5	5	5	5	5

a. Multiple modes exist. The smallest value is shown

Avoimet vastaukset verkostoyhteistyön tulevaisuudesta

20. Kerro vielä lyhyesti, miten toivoisit etsivää vanhustyötä edistävän verkostoyhteistyön kehittyvän tulevaisuudessa?

Vastaajien määrä: 7

Vastaukset

Koko suomen laajuista yhteistyötä, koulutusta ja vertaistukea esim. eri kuntien hyvinvointikootdunaattoreiden tapaamisia koulutuksia ym.

vanhuksilla olisi hyvä olla.

Vaikuttamistyötä tulisi vahvistaa, moniammatillisuutta kehittää.

Vapaaehtoisia voisi kuunnella enemmän etsivän vanhustyön hyödyntämisessä. Vapaaehtoisille olisi kova tarve, voisiko kehittää sitä esim yritysten kanssa. Työntekijät voisi työajalla tehdä vapaaehtoistyötä, työntekijän hyvinvointi lisääntyy, yrityksen maine kasvaa. Tämänlaista toimintaa on jo olemassa, mutta voisi olla enemmänkin.

Täällä tavoitteellista etsivää vanhustyötä on tehty jo kymmeniä vuosia - yhteistyötä & verkostotyötä myös. Ollaan kehitetty myös erilaisia toimivia tapoja ja menetelmiä, joista hyötyä, esim. itse päivitämme 3vuodessa järjestöjen, kaupungin & srk:n tapahtuma- ja ryhmäesimerkit ja vapaaehtoistoiminnan mahdollisuudet ym. yksiin kansiin (seniorit ja ammattilaiset hyötyvät), toinen taho kokoaa "järjestökartan" ammattilaisille ja järjestöpäivät kaupungin työntekijöille yms. Nyt uutena etsivän vanhustyön työrukkanen, jossa tiivistetty yhteistyötä. Työryhmä aluillaan ja saanut jo nyt jotain konkreettistakin aikaan. Toivoisin, että työrukkasen toiminta syventyy, sille yhdessä määritellyt tavoitteet ja tehtävät entisestään kirkastuvat ja kaikki mukana olevat tahot niihin sitoutuvat. Toivontyöryhmän saavan etsivän työn tärkeyden, laadukkuuden ja vaikuttavuuden esille niin täällä paikallisesti kuin laajemmin ajatellen Vallin tuella valtakunnallisesti. Yhdessä työn kehittämistä senioreidenhyödyksi

Olisi tärkeä miettiä mitkä verkostot ovat oikeasti tärkeitä ja olennaisia oman työn kannalta. Liikaa ei pidä haalia verkostoja (kuuluminen vain tavantakia), jotta "punainen lanka" ei katoa

Vastaajien työkokemus ja ajankäyttö etsivään vanhustyöhön ja verkostoihin

	Kuinka monta vuotta nykyisessä tehtäväsäsi edistänyt etsivää vanhustyötä?	Kuinka monta vuotta olet yhteensä työskennellyt tai toiminut etsivää vanhustyötä edistäen?	Kuinka monta tuntia keskimäärin tällä hetkellä käytät etsivän vanhustyön kehittämiseen viikoittain?	Kuinka monta tuntia keskimäärin käytät verkostotyöskentelyyn etsivän vanhustyön kehittämiseksi ja/tai edistämiseksi viikoittain?	Kuinka monen verkostoon kuulut etsivän vanhustyön edistämiseksi?
N	8	8	7	7	8
Keskiarvo	9,3	10,4	13,6	3,4	4,5
Mediaani	5,8	8,0	11,0	2,0	4,5
Moodi	5	10,0	6,0	2,0	3
Keskihajonta	11,9	11,2	11,9	2,3	2,2
Minimi	0,5	2,0	1,0	1,0	1
Maksimi	37,0	37,0	37,0	8,0	8

Vastaajien asema etsivässä vanhustyössä

Missä asemassa edistät etsivää vanhustyötä tällä hetkellä? Voit valita useita vaihtoehtoja.				
Vastaajien määrä: 8, valittujen vastausten lukumäärä: 12	Ryhmä 1		Ryhmä 2	
	Työsuhteessa		Kaikki	
	N	Prosentti	N	Prosentti
Vapaaehtoisena etsivänä kentällä	0	0 %	2	25 %
Vapaaehtoisena luottamushenkilönä ja/tai päättäjänä	1	17 %	2	25 %
Vapaaehtoisena muissa tehtävissä, missä?	1	17 %	1	12,5 %
Työsuhteisena (koko-, osa- tai määräaikainen)	6	100 %	6	75 %
Yrittäjänä	0	0 %	0	0 %
Muu, mikä?	0	0 %	1	12,5 %
Yhteensä	8		12	

Vastaajien kokemat kolme tärkeintä tekijää hyvin toimivassa verkostotyössä

Hyvin toimivan verkoston tärkein tekijä	Toiseksi tärkein tekijä	Kolmanneksi tärkein tekijä
Hyvä johtajuus	Kanssa ihmisten hyvinvointi ja mielenlaatu	Sitoutuneisuus
Yhteinen tavoite	Innovatiivisuus	Yhdessä tekeminen
Koordinointi	Viestintä	Luottamus
Luottamuksellisuus	Yhteinen tavoite	Avoin tiedonkulku
Yhteinen tavoite	Säännöllisyys	Avoin vuorovaikutus / keskinäinen tuttuus
Yhdessä sovitut tavoitteet	Resurssien järkevä käyttö	Sitoutuminen ja vastuullisuus